PRÁVNE A LEGISLATÍVNE ZÁSAHY POTREBNÉ NA IMPLEMENTÁCIU CENTRA ORIENTÁCIE

Verzia 1.0

September 2019

Tento projekt sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu a Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci Operačného programu Ľudské zdroje. www.esf.gov.sk; www.minedu.sk; www.siov.sk

Národný projekt: Duálne vzdelávanie a zvýšenie atraktivity a kvality OVP

Právne a legislatívne zásahy potrebné na implementáciu centra orientácie.

Vydal: Centire s.r.o. a TRANSFER Slovensko spol. s r.o. pre Štátny inštitút odborného vzdelávania v rámci NP Duálne vzdelávanie a zvýšenie atraktivity a kvality OVP.

Výstup odbornej činnosti v rámci aktivity 4.4.4, verzia 1.0, Bratislava, september 2019, 42 s., (52 NS).

Text neprešiel jazykovou korektúrou.

Dôležitá správa pre osoby, ktoré nie sú oprávnené na prístup k tejto správe

Túto metodiku vypracovali spoločnosti **Centire s.r.o.** a **TRANSFER Slovensko spol. s r.o.** pre **Štátny inštitút odborného vzdelávania** (ďalej len „Klient“) na základe a za podmienok stanovených v Zmluve o poskytnutí služieb pre vykonanie diela „**Duálne vzdelávanie a zvýšenie atraktivity a kvality OVP**” zo dňa 23.07.2019 a bola vykonaná v súlade s pokynmi nášho Klienta, ktorý si ju objednal, na základe jeho zadania, a to výhradne v jeho prospech a pre jeho potrebu, a nemusí obsahovať všetky postupy, ktoré môžu byť považované za nevyhnutné inými osobami.

Spoločnosti Centire s.r.o. a TRANSFER Slovensko spol. s r.o. nepreberajú žiadnu zmluvnú či inú zodpovednosť a neručia za žiadne straty, škody, ani výdavky akejkoľvek povahy vzniknuté akýmkoľvek použitím tejto štúdie zo strany inej osoby.

Štátny inštitút odborného vzdelávania, Bellova 54/a, 837 63 Bratislava

Vážený pán Němec,

Túto metodiku vypracovali spoločnosti Centire s.r.o. a TRANSFER Slovensko spol. s r.o. pre Štátny inštitút odborného vzdelávania na základe a za podmienok stanovených v Zmluve o poskytnutí služieb „Duálne vzdelávanie a zvýšenie atraktivity a kvality OVP ” (ďalej len „Zmluva“) zo dňa 23.07.2019 a jej obsah je dôverný. Táto metodika bola spracovaná za účelom zvýšenia podpory Systému duálneho vzdelávania a zvýšenia miery zapojenia jej subjektov s cieľom navýšenia počtu žiakov v duálnom systéme.

Metodika nezohľadňuje udalosti a okolnosti, ku ktorým mohlo dôjsť po dátume odovzdania, resp. informácie, ktoré mohli byť obdržané po dátume odovzdania, ktorým je 30. september 2019. Spoločnosti Centire s.r.o. a TRANSFER Slovensko spol. s r.o. nepreberajú žiadnu zmluvnú či inú zodpovednosť a neručia za žiadne straty, škody, ani výdavky akejkoľvek povahy vzniknuté akýmkoľvek použitím tejto štúdie zo strany inej osoby.

S úctou,

Renáta Kiselicová

Centire s.r.o.

Juraj Dúbrava

TRANSFER Slovensko spol. s r.o.

Obsah

Úvod 6
I. ČASŤ 7
A. Legislatívne a vecné východiská kariérového poradenstvo do 1. septembra 2019 7
Zákony 7
Nariadenia vlády SR 7
Vyhlášky 8
Vnútorné rezortné predpisy 8
Metodické materiály 8
B. Popis legislatívneho prostredia kariérového poradenstva do 1. septembra 2019 9
B.1. Definícia kariérového poradenstva 10
B.2. Inštitucionálne ukotvenie kariérového poradenstva 12
B.3. Osoby zabezpečujúce činnosť kariérového poradenstva 18
B.4. Koordinácia v systéme kariérového poradenstva 22
B. 5. Sumarizácia problematických aspektov právnej a legislatívnej úpravy systému kariérového poradenstva nastaveného do 1. septembra 2019 27
II. ČASŤ 28
A. Legislatívne a vecné východiská kariérového poradenstva od 1. septembra 2019 28
Zákony 28
Nariadenia vlády SR 28
Vyhlášky 29
Vnútorné rezortné predpisy 29
Metodické materiály 29
B.1. Definícia kariérového poradenstva 30
B.2. Inštitucionálne ukotvenie kariérového poradenstva 31
B.3. Osoby zabezpečujúce činnosť kariérového poradenstva 33
B.4. Koordinácia v systéme kariérového poradenstva 41
B. 5 Sumarizácia problematických aspektov právnej a legislatívnej úpravy systému kariérového poradenstva nastaveného od 1. septembra 2019 41
Záver k I. a II. časti 42

Úvod

Konštituovanie centra orientácie a vytvorenie predpokladov pre jeho implementáciu do systému školského vzdelávania v previazanosti na potreby trhu práce si vyžaduje dôslednú znalosť podmienok kariérového poradenstva v regionálnom školstve, predovšetkým znalosť:

- legislatívneho a právneho prostredia,
- finančných nástrojov,
- systému spolupráce zainteresovaných subjektov (škola - žiak - rodič - zamestnávateľ),
- mechanizmov nastavenia inštitucionálneho a personálneho zabezpečenia,
- výsledkov realizácie národných projektov priamo alebo nepriamo zameraných na kariérové poradenstvo,
- skúsenosti zo zavedenia systému duálneho vzdelávania od roku 2015 a jeho vplyvu na vývoj a ďalšie smerovanie odborného vzdelávania a prípravy,
- praktických skúseností z implementácie systému kariérového poradenstva v iných krajinách.

Komplexná analýza existujúcej dokumentácie týkajúcej sa kariérového poradenstva vykonaná na účely zadefinovania cieľov tejto časti projektu preukázala, že výskumných, teoretických a štatistických materiálov zaoberajúcich sa problematikou kariérového poradenstva je dostatočné množstvo, avšak nezameriavajú sa na detailný rozbor legislatívneho prostredia previazaný so systémovými zmenami a opatreniami legislatívneho charakteru.

Kariérové poradenstvo sa vzťahuje *na služby a aktivity, ktorých cieľom je pomáhať jednotlivcom akéhokoľvek veku a v ktoromkoľvek období života pri uskutočňovaní rozhodnutí v oblasti vzdelávania, odbornej prípravy, voľby zamestnania, pracovného uplatnenia a riadení ich kariéry, Kariérové poradenstvo lepšie sprístupňuje informácie o trhu práce a o vzdelávacích možnostiach a to tým, že ich organizuje, systemizuje a sprístupňuje vtedy a tak, kde ich ľudia potrebujú.*[i])

Kariérové poradenstvo je do 1. septembra 2019 podľa právnych predpisov v oblasti regionálneho školstva súčasťou výchovného poradenstva.

Centrum orientácie ako inštitúcia, ale aj ako profilovaná činnosť v aktuálnom a súčasne platnom a účinnom legislatívnom prostredí upravené nie je. Na účely tejto časti dokumentácie charakter a pôsobnosť centra orientácie čiastočne pokrýva pojem kariérové poradenstvo.

Pre identifikáciu právnych a legislatívnych zásahov potrebných na implementáciu centra orientácie je nevyhnutná analýza legislatívneho a vecného prostredia „predchodcu" centra orientácie, a to analýza funkčnosti a legislatívnych predpokladov inštitúcií a osôb zabezpečujúcich kariérové poradenstvo, a rovnako tak činnosti charakterizujúce kariérové poradenstvo a vyhodnotenie ich efektivity. Súčasťou tejto analýzy je aj identifikácia nedostatkov a problémových okruhov zodpovedných za nepriaznivý stav profesijnej orientácie žiakov základných škôl a stredných škôl z hľadiska zabezpečenia primeranej a dostatočnej informovanosti, pokiaľ ide o možnosť výberu povolania a ich ďalší kariérny rozvoj.

Na účely tejto časti dokumentácie sa pracuje s pojmom kariérové poradenstvo, ktoré pokrýva činnosti „centra orientácie" v dvoch častiach, a to:

a) v čase do 1. septembra 2019,
b) v čase od 1. septembra 2019.

I. ČASŤ

Právny a legislatívny stav v čase od 1. Septembra 2019

A. Legislatívne a vecné východiská kariérového poradenstvo do 1. septembra 2019

Právne predpisy upravujúce:

a) princípy, fungovanie, riadenie a činnosť inštitúcií a osôb zabezpečujúcich a poskytujúcich kariérové poradenstvo,
b) charakteristiku činností kariérového poradenstva.

Zákony

- Zákon č. 553/2003 Z. z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
- Zákon č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
- Zákon č. 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení v znení neskorších predpisov.
- Zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
- Zákon č. 184/2009 Z. z. o odbornom vzdelávaní a príprave a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
- Zákon č. 317/2009 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
- Zákon č. 61/2015 Z. z. o odbornom vzdelávaní a príprave a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 209/2018 Z. z.
- Zákon č. 209/2018 Z. z, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 61/2015 Z. z. o odbornom vzdelávaní a príprave a o zmene a doplnení niektorých zákonov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

Nariadenia vlády SR

- Nariadenie vlády SR č. 341/2004 Z. z., ktorým sa ustanovujú katalógy pracovných činností pri výkone práce vo verejnom záujme a o ich zmenách a dopĺňaní v znení neskorších predpisov.
- Nariadenie vlády SR č. 668/2004 Z. z. o rozdeľovaní výnosu dane z príjmov územnej samospráve v znení neskorších predpisov.
- Nariadenie vlády SR č. 630/2008 Z. z., ktorým sa ustanovujú podrobnosti rozpisu finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu pre školy a školské zariadenia v znení neskorších predpisov.

- Nariadenie vlády SR č. 422/2009 Z. z., ktorým sa ustanovuje rozsah priamej vyučovacej činnosti a priamej výchovnej činnosti pedagogických zamestnancov v znení nariadenia vlády č. 233/2012 Z. z.
- Nariadenie vlády SR č. 359/2017 Z. z., ktorým sa ustanovujú zvýšené stupnice platových taríf zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme.
- Nariadenie vlády SR č. 388/2018 Z. z., ktorým sa ustanovujú zvýšené stupnice platových taríf zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme.

Vyhlášky

- Vyhláška Ministerstva školstva Slovenskej republiky č. 325/2008 Z. z. o školských zariadeniach výchovného poradenstva a prevencie.
- Vyhláška Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky č. 251/2018 Z. z. o sústave odborov vzdelávania pre stredné školy a o vecnej pôsobnosti k odborom vzdelávania.
- Vyhláška Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky č. 252/2018 Z. z., ktorou sa ustanovujú kritériá na určovanie najvyššieho počtu žiakov prvého ročníka stredných škôl.

Vnútorné rezortné predpisy

- Smernica č. 8/2015, ktorou sa upravuje postup pri tvorbe zoznamu študijných odborov a učebných odborov, ktoré sú nad rozsah potrieb trhu práce a zoznamu študijných odborov a učebných odborov s nedostatočným počtom absolventov pre potreby trhu práce.
- Smernica č. 1/2017, ktorou sa upravuje postup pri tvorbe zoznamu študijných odborov a učebných odborov, ktoré sú nad rozsah potrieb trhu práce a zoznamu študijných odborov a učebných odborov s nedostatočným počtom absolventov pre potreby trhu práce.

Metodické materiály

- Analýza súčasného stavu kariérového poradenstva na stredných odborných školách, Štátny inštitút odborného vzdelávania, Národný projekt: Rozvoj stredného odborného vzdelávania, 2013 a 2014.
- Fakty a údaje pre uchádzačov o vysokoškolské štúdium, Armstrong CC, s.r.o. s podporou Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR v spolupráci s občianskym združením Lepšie školy - Pro Academia, Centrom vedecko-technických informácií SR a občianskym združením Orbis Institute, 2016.
- Metodický materiál - Komunikačné postupy vhodné pre podporu rozhodovania o povolaní v oblasti odborného vzdelávania, Orbis Institute s podporou Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR, 2016.
- Aplikácia, ktorá umožňuje porovnávať ukazovatele nezamestnanosti pre jednotlivé študijné alebo učebné odbory, Porovnanie nezamestnanosti absolventov stredných škôl v odboroch vzdelania; http://web.uips.sk/webaplikacie/Amn/.
- Prehľad ponuky študijných a učebných odborov na stredných školách, https://www.svs.edu.sk/prehlady.aspx.
- Faktory úspechu pri duálnom vzdelávaní - WIFI, február 2014; https://www.minedu.sk/faktory-uspechu-pri-dualnom-vzdelavani-wifi-februar-2014/.

- Aktuálne analýzy nezamestnanosti absolventov stredných škôl, https://www.cvtisr.sk/skolstvo/regionalne-skolstvo/aktualne-analyzy-nezamestnanosti-absolventov-strednych-skol.html?page_id=10648.
- Zoznam študijných odborov a učebných odborov s nedostatočným počtom absolventov pre potreby trhu práce a Zoznam študijných odborov a učebných odborov, ktoré sú nad rozsah potrieb trhu práce (január 2014), https://www.minedu.sk/zoznam-studijnych-odborov-a-ucebnych-odborov-s-nedostatocnym-poctom-absolventov-pre-potreby-trhu-prace-a-zoznam-studijnych-odborov-a-ucebnych-odborov-ktore-su-nad-rozsah-potrieb-trhu-prace-januar-2014/.
- Zoznam študijných odborov a učebných odborov s nedostatočným počtom absolventov pre potreby trhu práce a Zoznam študijných odborov a učebných odborov, ktoré sú nad rozsah potrieb trhu práce (30. marec 2015), https://www.minedu.sk/zoznam-studijnych-odborov-a-ucebnych-odborov-s-nedostatocnym-poctom-absolventov-pre-potreby-trhu-prace-a-zoznam-studijnych-odborov-a-ucebnych-odborov-ktore-su-nad-rozsah-potrieb-trhu-prace-30-marec-2015/.
- Zoznam študijných odborov a učebných odborov s nedostatočným počtom absolventov pre potreby trhu práce a Zoznam študijných odborov a učebných odborov, ktoré sú nad rozsah potrieb trhu práce (15. február 2017), https://www.minedu.sk/zoznam-studijnych-odborov-a-ucebnych-odborov-s-nedostatocnym-poctom-absolventov-pre-potreby-trhu-prace-a-zoznam-studijnych-odborov-a-ucebnych-odborov-ktore-su-nad-rozsah-potrieb-trhu-prace-15-februar-2017/.
- Ponuka učebných miest, Študuj, praxuj, zarábaj, https://mojdual.sk/.
- Pedagogicko-organizačné pokyny, www.minedu.sk.

B. Popis legislatívneho prostredia kariérového poradenstva do 1. septembra 2019

Cieľom popisu legislatívneho prostredia kariérového prostredia podľa stavu účinného do 1. septembra 2019 je identifikácia kľúčových prvkov kariérového poradenstva smerodajných pre riadne a náležité napĺňanie jeho funkcie a účelu.

Popis legislatívneho prostredia sa zameriava na rozpracovanie kariérového poradenstva v právnych predpisoch z hľadiska, či:

- princípy, úlohy, personálne zabezpečenie a inštitucionálne ukotvenie kariérového poradenstva sú dostatočné a vhodné,
- kariérové poradenstvo pokrýva alebo nepokrýva v dostatočnej a nevyhnutnej miere potreby trhu práce, zabezpečenie informovanosti o možnostiach voľby študijných odborov a učebných odborov z hľadiska uplatnenia sa na trhu práce,
- pre vzájomnú komunikáciu, informovanosť a spoluprácu medzi všetkými zainteresovanými subjektmi (škola - žiak - rodič - zamestnávateľ) existujú legislatívne predpoklady.

Pre formuláciu záveru spočívajúcom v nevyhnutnosti vykonania legislatívnych opatrení v právnych predpisoch v oblasti regionálneho školstva, a teda pre naplnenie cieľa tejto časti analýzy, je nevyhnutné sa zamerať na:

- definíciu kariérového poradenstva,
- inštitucionálne ukotvenie kariérového poradenstva:
  - súčasť zariadenia výchovného poradenstva a prevencie,
  - súčasť školského prostredia (kariérové poradenstvo poskytované v škole),
  - samostatná inštitúcia pre kariérové poradenstvo,
  - mechanizmus vzniku a financovania inštitúcií, ktorých jednou z činností je zabezpečovanie kariérového poradenstva,
- osoby zabezpečujúce činnosť kariérového poradenstva:
  - kariérový poradca,
  - výchovný poradca,
  - samostatná činnosť pedagogického zamestnanca alebo samostatná činnosť odborného zamestnanca,
  - jedna z činností vykonávaných pedagogickým zamestnancom alebo odborným zamestnancom,
  - stav z pohľadu určenia rozsahu priamej výchovno-vzdelávacej činnosti (ďalej len „úväzok"),
  - stav z pohľadu odmeňovania pedagogického zamestnanca alebo odborného zamestnanca,
- vertikálnu a horizontálnu synergiu kooperácie, koordinácie a súčinnosti v systéme kariérového poradenstva na:
  - celoštátnej úrovni,
  - regionálnej úrovni,
  - miestnej úrovni,
  - externej a internej úrovni školy.

B.1. Definícia kariérového poradenstva

K obsahu definície kariérového poradenstva je potrebné zvoliť dva prístupy, a to:

- inštitucionálny (školský zákon),
- personálny (zákon o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch).

Inštitucionálna definícia kariérového poradenstva podľa právnych predpisov účinných do 1. septembra 2019 bola obsiahnutá iba v rámci vymedzenia činností školských zariadení výchovného poradenstva a prevencie, a to formuláciou v § 130 ods. 1 zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, (ďalej len „školský zákon"): *V školských zariadeniach výchovného poradenstva a prevencie sa vykonáva najmä psychologická, pedagogická, špeciálnopedagogická vrátane logopedickej a liečebno-pedagogickej činnosti a sociálna činnosť zameraná na optimalizáciu výchovného, vzdelávacieho, psychického, sociálneho a* ***kariérového vývinu detí od narodenia až po ukončenie prípravy na povolanie****. Osobitnú starostlivosť venujú deťom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími*

potrebami. Poradenské služby poskytujú aj zákonným zástupcom detí a pedagogickým zamestnancom.

Z uvedeného vyplýva, že definícia kariérového poradenstva v regionálnom školstve spočíva iba vo vymedzení činnosti, ktorou je poradenstvo a činnosť zamerané na kariérový vývin detí od narodenia až po ukončenie prípravy na povolanie, pričom túto činnosť zabezpečuje školské zariadenie výchovného poradenstva a prevencie, ktorým je centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie.

Centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie podľa § 130 ods. 8 školského zákona vykonáva tieto činnosti:

- diagnostické,
- poradenské,
- terapeutické,
- preventívne,
- rehabilitačné.

Čiastočné prekrývanie kariérového poradenstva v činnosti centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie je možné odvodzovať aj z § 132 ods. 1 školského zákona, ktorý definuje poslanie a úlohy centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie. Podľa § 132 ods. 1 školského zákona *Centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie poskytuje komplexnú psychologickú, špeciálnopedagogickú, diagnostickú, výchovnú, poradenskú a preventívnu starostlivosť deťom okrem detí so zdravotným postihnutím najmä v oblasti optimalizácie ich osobnostného, vzdelávacieho a profesijného vývinu, starostlivosti o rozvoj nadania, eliminovania porúch psychického vývinu a porúch správania. Zákonným zástupcom a pedagogickým zamestnancom poskytuje poradenské služby.*

Podľa § 134 ods. 2 školského zákona *Úlohou výchovného poradenstva je vykonávanie poradenstva pri riešení osobnostných, vzdelávacích, profesionálnych a sociálnych potrieb detí a* ***kariérového poradenstva***.

V súlade s § 130 ods. 3 školského zákona zložkou systému výchovného poradenstva, ktorá personálne zabezpečuje kariérové poradenstvo je **výchovný poradca**.

Podľa § 130 ods. 4 školského zákona *Jednotlivé zložky systému výchovného poradenstva a prevencie podľa odsekov 2 a 3 spolupracujú najmä s rodinou, školou, školským zariadením, zamestnávateľmi, orgánmi verejnej správy a občianskymi združeniami. Zložky systému výchovného poradenstva a prevencie sú organizačne a obsahovo prepojené.*

Výchovný poradca vykonáva svoju činnosť v:

- materskej škole,
- základnej škole,
- gymnáziu,
- strednej odbornej škole,
- konzervatóriu,
- školskom internáte,

- diagnostickom centre,
- reedukačnom centre,
- liečebno-výchovnom sanatóriu.

B.2. Inštitucionálne ukotvenie kariérového poradenstva

Pre popis legislatívneho prostredia zahŕňajúceho inštitucionálne ukotvenie kariérového poradenstva z pohľadu vyššie vytýčených náležitostí cielenej analýzy sú smerodajné tieto právne predpisy:

- školský zákon,
- zákon č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 596/2003 Z. z.”),
- zákon č. 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 597/2003 Z. z.”),
- Nariadenie vlády SR č. 668/2004 Z. z. o rozdeľovaní výnosu dane z príjmov územnej samospráve v znení neskorších predpisov (ďalej len „NV č. 668/2004 Z. z.”),
- Nariadenie vlády SR č. 630/2008 Z. z., ktorým sa ustanovujú podrobnosti rozpisu finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu pre školy a školské zariadenia v znení neskorších predpisov (ďalej len „NV č. 630/2008 Z. z.”).

V čase do 1. septembra 2019 je inštitucionálne ukotvenie kariérového poradenstva členené v závislosti od **miesta jeho poskytovania** nasledovne:

- centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie,
- škola.

Z obsahového vymedzenia definície kariérového poradenstva cez charakteristiku činností vykonávaných centrom pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie podľa školského zákona sa identifikuje miesto poskytovania kariérového poradenstva, ktorým je **centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie**.

Legislatívny predpoklad pre inštitucionálne ukotvenie kariérového poradenstva v praxi je deklarované v § 132 ods. 5 písm. d) školského zákona, podľa ktorého v centre pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie môže existovať **samostatné oddelenie poradenstva v kariérovom vývine**.

Ďalším miestom poskytovania kariérového poradenstva podľa daného právneho stavu je **škola**. Poskytovanie kariérového poradenstva ako súčasti výchovného poradenstva prebieha v školskom prostredí

- ako súčasť výchovno-vzdelávacieho procesu, napríklad v rámci prierezovej témy „úvod do sveta práce” vyučovacieho predmetu technika,
- pôsobením výchovného poradcu alebo kariérového poradcu, ktorý je zamestnancom príslušnej školy,
- pôsobením výchovného poradcu, ktorý je zamestnancom centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie priamo v škole.

V kontexte miesta poskytovania kariérového poradenstva na základe vyššie uvedeného vyplýva, že aktuálne legislatívne prostredie neposkytuje priestor pre existenciu samostatnej inštitúcie, ktorej predmetom činnosti by bolo **výlučne poskytovanie kariérového poradenstva**.

Vykonaná analýza legislatívneho prostredia preukázala, že kariérové poradenstvo ako súčasť výchovného poradenstva nemá takú prioritu, aby jej bola venovaná samostatná pozornosť. Kariérové poradenstvo je len jednou z komplexného množstva činností, ktoré poskytuje centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie. Rovnako výchovný poradca, ktorý je zamestnancom centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie, zabezpečuje kariérové poradenstvo len popri iných činnostiach, ktoré spadajú pod oblasť výchovného poradenstva. Ani v prípade kariérového poradenstva uskutočňovaného priamo v škole zabezpečovaného výchovným poradcom alebo kariérovým poradcom, ktorý je zamestnancom školy, nejde o samostatnú činnosť. Výchovný poradca alebo kariérový poradca vykonávajú kariérové poradenstvo ako špecializovanú činnosť popri plnení svojich hlavných úloh ako pedagogického zamestnanca alebo odborného zamestnanca.

Z pohľadu inštitucionálneho ukotvenia kariérového poradenstva by z laického pohľadu malo mať prioritu jeho poskytovanie v centre pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie, avšak v praxi kariérové poradenstvo prebieha prioritne v školskom prostredí a kariérové poradenstvo v centre pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie je zatlačené do úzadia v dôsledku prioritizácie iných činností zabezpečovaných centrom pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie.

B.2.1. Mechanizmus vzniku centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie

Centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie je školským zariadením zaradeným do sústavy školských zariadení podľa § 112 školského zákona. To znamená, že pre jeho vznik alebo akékoľvek zmeny, či zánik je smerodajná právna úprava v zákone č. 596/2003 Z. z. týkajúca sa siete škôl a školských zariadení Slovenskej republiky (ďalej len „sieť škôl a školských zariadení”).

Pre zabezpečenie kariérového poradenstva v centre pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie je dôležitý popis legislatívneho prostredia samotného vzniku centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie, pričom vzniku centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie musí predchádzať jeho zaradenie do siete škôl a školských zariadení.

Pokiaľ ide o otázku, kto môže zriadiť centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie, v súlade § 19 ods. 2 zákona č. 596/2003 Z. z. zriaďovateľom môže byť:

- okresný úrad v sídle kraja (štátne centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie),
- štátom uznaná cirkev alebo náboženská spoločnosť (cirkevné centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie),
- iná právnická osoba alebo fyzická osoba (súkromné centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie).

Proces zaradenia centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie do siete škôl a školských zariadení sa začína podaním žiadosti. Žiadosť o zaradenie centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie do siete škôl a školských zariadení predkladá zriaďovateľ Ministerstvu školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvu školstva") do 31. marca kalendárneho roka, ktorý predchádza roku, v ktorom má byť škola alebo školské zariadenie zriadené. Žiadosť obsahuje:

- názov, adresu a identifikačné číslo zriaďovateľa, štatutárny orgán a právnu formu, ak je zriaďovateľ právnická osoba; meno a priezvisko, štátnu príslušnosť, adresu trvalého pobytu a rodné číslo zriaďovateľa, ak je zriaďovateľ fyzická osoba,
- názov a adresu centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie,
- predpokladaný dátum, v ktorom sa má centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie zriadiť,
- doklad o zabezpečení priestorov,
- doklad príslušných orgánov štátnej správy, že priestory centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie sú v súlade s hygienickými požiadavkami a predpismi o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a predpismi o ochrane pred požiarmi,
- predpokladaný rozpočet centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie,
- vyjadrenie obce, ak ide centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie, ktorého zriaďovateľom je okresný úrad v sídle kraja,
- súhlas obce, ak ide o zriadenie súkromného centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie alebo cirkevného centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie pre žiakov do 15 rokov veku,
- súhlas samosprávneho kraja, ak ide o zriadenie súkromného centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie alebo cirkevného centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie pre žiakov nad 15 rokov veku.

Ak je zriaďovateľom fyzická osoba, ktorá má oprávnenie podnikať, alebo iná právnická osoba, k žiadosti na centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie preukazuje, že:

- nie je v konkurze alebo v likvidácii,
- nebol proti nemu zamietnutý návrh na vyhlásenie konkurzu pre nedostatok majetku,
- nemá v Slovenskej republike alebo v krajine svojho sídla evidované daňové nedoplatky, nedoplatky poistného na zdravotné poistenie, nedoplatky poistného na nemocenské poistenie a dôchodkové zabezpečenie, nedoplatky príspevku na poistenie v nezamestnanosti, ktoré sa vymáhajú výkonom rozhodnutia,
- je bezúhonný, a ak je zriaďovateľom právnická osoba, je bezúhonný aj jej štatutárny zástupca alebo člen štatutárneho orgánu, a ani sa proti nemu nezačalo trestné stíhanie.

Ak je zriaďovateľom fyzická osoba, ktorá nemá oprávnenie podnikať, k žiadosti na centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie preukazuje, že:

- nemá v Slovenskej republike alebo v krajine svojho sídla evidované daňové nedoplatky, nedoplatky poistného na zdravotné poistenie, nedoplatky poistného na nemocenské poistenie a dôchodkové zabezpečenie, nedoplatky príspevku na poistenie v nezamestnanosti, ktoré sa vymáhajú výkonom rozhodnutia,

- je bezúhonný, a ak je zriaďovateľom právnická osoba, je bezúhonný aj jej štatutárny zástupca alebo člen štatutárneho orgánu, a ani sa proti nemu nezačalo trestné stíhanie.

Preukázanie splnenia podmienok žiadateľ doloží:

- potvrdením súdu, že sa proti nemu nevedie konkurzné konanie alebo vyrovnávacie konanie,
- potvrdením príslušného úradu nie starším ako tri mesiace,
- údajmi potrebnými na vyžiadanie výpisu z registra trestov, a ak ide o právnickú osobu, aj údajmi štatutárneho zástupcu alebo členov štatutárneho orgánu potrebnými na vyžiadanie výpisu z registra trestov.

Ministerstvo školstva o zaradení do siete rozhodne do 60 dní od doručenia žiadosti o zaradenie. Termín začatia činnosti centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie je 1. september kalendárneho roka, ktorý nasleduje po kalendárnom roku, v ktorom bola žiadosť doručená, okrem prípadov, v ktorých minister povolil výnimku na skorší termín.

Ministerstvo školstva pri rozhodovaní o zaradení centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie do siete škôl a školských zariadení zohľadňuje miestne a regionálne požiadavky, a to najmä:

- účelné a komplexné rozmiestnenie centier pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie,
- priestorové a materiálno-technické zabezpečenie centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie.

Centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie možno zriadiť až po jeho zaradení do siete škôl a školských zariadení.

Zriaďovaciu listinu centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie vydáva zriaďovateľ po zaradení centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie do siete škôl a školských zariadení.

Zriaďovacia listina centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie musí obsahovať:

- označenie zriaďovateľa,
- názov centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie vylučujúci možnosť zámeny s názvom iných právnických osôb, druh a typ, jej sídlo (adresa) a identifikačné číslo,
- formu hospodárenia,
- dátum zriadenia centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie,
- vymedzenie základných verejnoprospešných činností alebo verejných funkcií, pre ktoré sa centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie zriaďuje, a tomu zodpovedajúci predmet činnosti,
- označenie štatutárneho orgánu,
- vecné a finančné vymedzenie majetku, ktorý centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie spravuje,
- určenie času, na ktorý sa centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie zriaďuje,

- dátum a číslo rozhodnutia ministerstva školstva o zaradení do siete škôl a školských zariadení.

Zmeny údajov v zriaďovacej listine sa vykonávajú dodatkom k zriaďovacej listine, pričom zriaďovateľ centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie v zriaďovacej listine a v dodatku k zriaďovacej listine uvádza údaje zhodne s údajmi uvedenými v právoplatnom rozhodnutí o zaradení do siete škôl a školských zariadení. Ak zriaďovateľ centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie nemá údaje v zriaďovacej listine zhodné s údajmi v sieti škôl a školských zariadení, takéto konanie je považované podľa § 37a ods. 5 písm. a) zákona č. 596/2003 Z. z. za správny delikt, za ktorý ministerstvo školstva uloží pokutu až do 3 319 Eur.

Centrum pedagogicko-psychologického poradenstva je zložkou systému výchovného poradenstva a prevencie, ktorý dopĺňa centrum špeciálno-pedagogického poradenstva. Vzhľadom na súčasnú koexistenciu týchto dvoch zložiek sa v praxi dlhodobejšie preukazuje problematickosť ich jednoznačného odlíšenia, rozdelenia a prekrývania činností, ako aj pochybnosti o vhodnosti a primeranosti nastavenia systému ich financovania. Táto situácia vyústila do snahy o hľadanie reformného riešenia systému a nastavenia výchovného poradenstva a prevencie. Dôsledkom tejto situácie bolo dočasné pozastavenie vzniku nových zariadení výchovného poradenstva. Toto dočasné obmedzenie vzniku nových centier pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie zaviedol zákon č. 182/2017 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, ktorý v novelizačnom čl. II novelizoval zákon č. 596/2003 Z. z., a to vložením § 39hb, podľa ktorého *Od 1. septembra 2017 do 31. decembra 2018 sa do siete nezaraďujú školské zariadenia výchovného poradenstva a prevencie. o žiadostiach o zaradení školského zariadenia výchovného poradenstva a prevencie do siete, ktoré boli podané a o ktorých sa právoplatne nerozhodlo pred 1. septembrom 2017, sa rozhodne podľa predpisov účinných do 31. augusta 2017*. Počas obdobia vymedzeného v citovanom prechodnom ustanovení sa do siete škôl a školských zariadení nezaraďujú žiadne centrá pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie a ani centrá špeciálno-pedagogického poradenstva. Išlo o vytvorenie časového priestoru na uskutočnenie reformy výchovného poradenstva a prevencie. Diskusia a vecné riešenia hľadané odborníkmi na túto problematiku však nedospeli ku kompromisom, ktoré by sa mohli preklopiť do legislatívnej úpravy, dôsledkom čoho bolo riešenie zákonom č. 365/2018 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Táto novela predĺžila časovú platnosť obmedzenia vzniku nových centier pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie aj **na celý rok 2019.**

Ak vychádzame z právneho stavu účinného do 1. septembra 2019, čiastočne možno uvedené obmedzenie vzniku nových centier pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie považovať za argument neprospievajúci rozvoju inštitucionálneho ukotvenia kariérového poradenstva.

B.2.2. Financovanie centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie

Vyššie uvedené dôvody pre reformu výchovného poradenstva a prevencie mali základ aj z hľadiska rozdielnych finančných nástrojov pri financovaní štátnych centier pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie na jednej strane a cirkevných centier pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie a súkromných centier pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie na strane druhej.

Financovanie kariérového poradenstva vzhľadom na aktuálny právny stav účinný do 1. septembra 2019 nie je regulované samostatne, a teda rozbor kariérového poradenstva z tohto zvoleného aspektu je možné uskutočniť len charakteristikou a popisom legislatívneho prostredia upravujúceho financovanie centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie ako celku.

Podľa § 5 ods. 1 a 3 zákona č. 597/2003 Z. z. rozpis finančných prostriedkov zriaďovateľom štátnych centier pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie na kalendárny rok vychádza z objemov finančných prostriedkov určených pre jednotlivé verejné školské zariadenia, pričom verejnými školskými zariadeniami sa rozumejú tie školské zariadenia, ktoré sú zriaďované okresnými úradmi v sídle kraja. V kontexte financovania verejných školských zariadení podľa zákona č. 597/2003 Z. z. v analyzovanom prípade ide o štátne centrá pedagogicko-psychologického poradenstva.

Pri určovaní objemu finančných prostriedkov pre štátne centrá pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie sa vychádza z počtu detí alebo žiakov, ktorým príslušné centrum pedagogicko-psychologického poradenstva poskytuje služby, a náročnosti na personálne a prevádzkové zabezpečenie činnosti centra pedagogicko-psychologického poradenstva alebo z rozsahu poskytovaných služieb.

Postup pri výpočte objemu finančných prostriedkov v nadväznosti na zákon č. 597/2003 Z. z. pre štátne centrá pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie určuje § 7 NV č. 630/2008 Z. z.

Finančný príspevok pre centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie na bežný kalendárny rok sa určí ako súčet **paušálneho príspevku** a **výkonového príspevku**, pričom zoznam výkonov a hodnoty koeficientov k jednotlivým výkonom pre financovanie školských zariadení určuje príloha č. 10 NV č. 630/2008 Z. z. nasledovne:

Skupina výkonov	Výkony	Koeficient
Vyšetrenie dieťaťa	vstupné vyšetrenie dieťaťa	4
Preventívno-výchovná činnosť	preventívne aktivity s deťmi	1
	výcvikové skupiny	4
Preventívne programy	preventívne programy	20
Metodicko-odborná činnosť	individuálna činnosť s dieťaťom	2
	skupinová činnosť s dieťaťom	2
Metodicko-odborná činnosť	služby školám	1
	ostatné odborné činnosti	1

V súlade s § 7a č. 597/2003 Z. z. sa na účely rozdeľovania a poukazovania výnosu dane z príjmov obciam zbierajú údaje o počte detí v cirkevných centrách pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie a súkromných centrách pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie v predchádzajúcom školskom roku, ktorým boli poskytnuté služby.

Podľa NV č. 668/2004 Z. z. sa z výnosu dane z príjmov územnej samospráve prerozdelí 40 % podľa počtu žiakov (detí, poslucháčov) škôl a školských zariadení zisteného vyššie uvedeného zberu, prepočítaného príslušným koeficientom, ktorý je vo výške 0,2 pre dieťa v centre pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie.

Z uvedeného vyplýva, že explicitná právna úprava financovania kariérového poradenstva v právnom poriadku absentuje.

B.3. Osoby zabezpečujúce činnosť kariérového poradenstva

Pre popis legislatívneho prostredia regulujúci personálne zabezpečenie kariérového poradenstva sú smerodajné tieto právne predpisy:

- zákon č. 553/2003 Z. z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 553/2003 Z. z.”),
- školský zákon,
- zákon č. 317/2009 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 317/2009 Z. z.”),
- Nariadenie vlády SR č. 341/2004 Z. z., ktorým sa ustanovujú katalógy pracovných činností pri výkone práce vo verejnom záujme a o ich zmenách a dopĺňaní v znení neskorších predpisov (ďalej len „NV č. 341/2004 Z. z.”),
- Nariadenie vlády SR č. 422/2009 Z. z., ktorým sa ustanovuje rozsah priamej vyučovacej činnosti a priamej výchovnej činnosti pedagogických zamestnancov v znení nariadenia vlády č. 233/2012 Z. z. (ďalej len „NV č. 422/2009 Z. z.”),
- Nariadenie vlády SR č. 359/2017 Z. z., ktorým sa ustanovujú zvýšené stupnice platových taríf zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme (ďalej len „NV č. 359/2017 Z. z.”),
- Nariadenie vlády SR č. 388/2018 Z. z., ktorým sa ustanovujú zvýšené stupnice platových taríf zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme (ďalej len „NV č. 388/2018 Z. z.”),
- Vyhláška Ministerstva školstva Slovenskej republiky č. 325/2008 Z. z. o školských zariadeniach výchovného poradenstva a prevencie (ďalej len „vyhláška č. 325/2008 Z. z.”).

B.3.1. Kariérová pozícia pedagogický zamestnanec špecialista a odborný zamestnanec špecialista

V čase do 1. septembra 2019 možno nájsť veľmi strohú zmienku pre personálne zabezpečenie kariérového poradenstva v školskom zákone, a to konkrétne ustanovenie § 130 ods. 3, podľa ktorého zložkou systému výchovného poradenstva, ktorá personálne zabezpečuje kariérové poradenstvo je **výchovný poradca**. Personálnemu zabezpečeniu kariérového poradenstva sa školský zákon viac nevenuje.

Za explicitný legislatívny základ personálneho zabezpečenia kariérového poradenstva možno považovať zákon č. 317/2009 Z. z.

Zákon č. 317/2009 Z. z. v § 12 ustanovuje kategórie pedagogických zamestnancov nasledovne:

- učiteľ,
- majster odbornej výchovy,
- vychovávateľ,
- pedagogický asistent,
- zahraničný lektor,
- tréner športovej školy a tréner športovej triedy,
- korepetítor.

V § 19 zákona č. 317/2009 Z. z. sú ustanovené kategórie odborných zamestnancov nasledovne:

- psychológ, školský psychológ,
- školský logopéd,
- špeciálny pedagóg, školský špeciálny pedagóg, terénny špeciálny pedagóg,
- liečebný pedagóg,
- sociálny pedagóg.

Z porovnania uvedených ustanovení zákona č. 317/2009 Z. z. vyplýva záver, že kariérový poradca, resp. aspoň výchovný poradca nie sú ustanovenou kategóriou pedagogických zamestnancov ani kategóriou odborných zamestnancov.

Zákon č. 317/2009 Z. z. však vytvoril priestor pre pedagogického zamestnanca alebo odborného zamestnanca, ktorý vykonáva činnosti kariérového poradenstva, a to zavedením príslušnej kariérovej pozície.

Podľa § 32 zákona č. 317/2009 Z. z.:

1) *Kariérová pozícia vyjadruje funkčné zaradenie pedagogického zamestnanca alebo odborného zamestnanca na výkon špecializovaných činností alebo riadiacich činností, ktoré vyžadujú získanie a uplatňovanie príslušných profesijných kompetencií.*
2) *Kariérové pozície sú:*
    a) *pedagogický zamestnanec špecialista alebo odborný zamestnanec špecialista,*
    b) *vedúci pedagogický zamestnanec alebo vedúci odborný zamestnanec.*
3) *Štruktúru kariérových pozícií v škole alebo v školskom zariadení určí riaditeľ vo vnútornom predpise po prerokovaní v pedagogickej rade a po prerokovaní so zriaďovateľom*.

Podľa § 33 ods. 2 zákona č. 317/2009 Z. z. pedagogickým zamestnancom špecialistom je:

- triedny učiteľ,
- **výchovný poradca**,
- **kariérový poradca**,
- uvádzajúci pedagogický zamestnanec,
- vedúci predmetovej komisie alebo vzdelávacej oblasti, vedúci metodického združenia alebo vedúci študijného odboru,

- koordinátor informatizácie,
- iný zamestnanec vykonávajúci špecializované činnosti určené riaditeľom, napríklad poradca pre vzdelávanie prostredníctvom informačno-komunikačných technológií, špecialista na výchovu a vzdelávanie detí zo sociálne znevýhodneného prostredia, cvičný pedagogický zamestnanec, koordinátor prevencie.

Podľa § 33 ods. 10 zákona č. 317/2009 Z. z. odborným zamestnancom špecialistom je:

- uvádzajúci odborný zamestnanec,
- supervízor,
- iný zamestnanec vykonávajúci špecializované činnosti určené riaditeľom, napríklad koordinátor prevencie, **výchovný poradca a kariérový poradca**.

Výchovný poradca zabezpečuje a podieľa sa na poskytovaní výchovného poradenstva v oblasti výchovy a vzdelávania formou informačných, koordinačných, konzultačných, metodických a iných súvisiacich činností. Zároveň sprostredkúva odbornú terapeuticko-výchovnú činnosť podľa potrieb dieťaťa a žiaka.

Kariérový poradca vykonáva činnosti v oblasti prípravy žiakov na ich vstup na trh práce.

Činnosť pedagogického zamestnanca špecialistu môže vykonávať ten, kto:

- spĺňa kvalifikačné predpoklady na výkon pedagogickej činnosti,
- má ukončené adaptačné vzdelávanie.

Činnosť odborného zamestnanca špecialistu môže vykonávať ten, kto:

- spĺňa kvalifikačné predpoklady na výkon odbornej činnosti,
- má ukončené adaptačné vzdelávanie.

Kompetencie na výkon špecializovaných činností v kariérovej pozícii výchovný poradca a kariérovej pozícii kariérový poradca môže pedagogický zamestnanec alebo odborný zamestnanec získať kontinuálnym vzdelávaním, konkrétne špecializačným vzdelávaním. Podľa § 37 ods. 1 zákona č. 317/2009 Z. z. *Cieľom špecializačného vzdelávania pedagogického zamestnanca a odborného zamestnanca je získanie profesijných kompetencií potrebných na výkon špecializovaných činností.*

Z právnej úpravy zákona č. 317/2009 Z. z. vyplýva aspoň čiastočná sústredenosť na problematiku kariérového poradenstva poskytnutím legislatívneho priestoru pre uplatnenie a funkčnosť kariérových pozícií výchovný poradca a kariérový poradca.

Analýza však preukázala, že aplikácia činnosti pedagogického zamestnanca alebo odborného zamestnanca koncentrovanej výlučne na činnosť kariérového poradenstva, či existencia samostatnej kategórie pedagogického zamestnanca alebo samostatnej kategórie odborného zamestnanca v podmienkach právnej regulácie kariérového poradenstva účinnej do 1. septembra 2019 nie je možná a vykonateľná.

B.3.2. Úväzok výchovného poradcu a úväzok kariérového poradcu

Výkon špecializovanej činnosti pedagogického zamestnanca v kariérovej pozícii výchovný poradca je zabezpečený motivačným prvkom, a to formou zníženého úväzku. V súlade s § 3 ods. 4 zákona č. 317/2009 Z. z. rozsah, v ktorom pedagogický zamestnanec vykonáva priamu vyučovaciu činnosť a priamu výchovnú činnosť (základný úväzok), a podrobnosti s ním súvisiace ustanoví vláda Slovenskej republiky nariadením vlády Slovenskej republiky. Týmto nariadením je NV č. 422/2009 Z. z. Riaditeľ školy určí týždenný rozsah hodín priamej výchovno-vzdelávacej činnosti pedagogickému zamestnancovi (úväzok).

Podľa § 3 ods. 5 NV č. 422/2009 Z. z. základný úväzok učiteľa, ktorý vykonáva funkciu výchovného poradcu, sa znižuje podľa prílohy č. 2., ktorá je uvedená v nasledujúcej tabuľke:

Výchovný poradca	Počet žiakov	Zníženie základného úväzku (počet hodín)
v základnej škole a v strednej škole	do 300	1 – 2
	301 – 600	2 – 3
	601 a viac	3 – 4
v špeciálnej škole	do 100	1 – 2
	101 – 300	2 – 3
	301 a viac	3 – 4

V rámci vykonanej analýzy legislatívneho prostredia týkajúceho sa úväzku pedagogického zamestnanca alebo odborného zamestnanca vykonávajúceho špecializované činnosti v kariérovej pozícii výchovný poradca a kariérovej pozícii kariérový poradca bola identifikovaná legislatívna diera spočívajúca v absentujúcej právnej úprave zníženia úväzku pre pedagogického zamestnanca, ktorý vykonáva špecializovanú činnosť v kariérovej pozícii kariérový poradca. NV č. 422/2009 Z. z. ustanovuje zníženie úväzku iba pre pedagogického zamestnanca vykonávajúceho špecializované činnosti v kariérovej pozícii výchovný poradca.

Túto nerovnosť z hľadiska prioritizácie kariérového poradenstva a činnosti kariérových poradcov, ktorých špecializovaná činnosť je zameraná z hľadiska definície kariérovej pozície výlučne na kariérové poradenstvo, možno považovať za významný nedostatok, ktorého riešenie si vyžaduje legislatívne zásahy.

B.3.3. Odmeňovanie výchovného poradcu a kariérového poradcu

Je dôvodné vysloviť predpoklad, že efektívne napĺňanie úloh kariérového poradenstva je do veľkej miery ovplyvnené motiváciou pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov vykonávať túto špecializovanú činnosť. Motivácia je v prevažnej miere odvodzovaná od kľúčového faktora, ktorým je odmeňovanie. Na tento faktor je možné nahliadať z hľadiska dvoch kritérií, a to kritéria:

- všeobecné,
- konkrétne.

Všeobecné kritérium je charakterizované celkovým stavom pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov v regionálnom školstve, a to v kontexte záujmu fyzických osôb vykonávať toto povolanie.

Konkrétne kritérium je charakterizované parciálnym záujmom o profiláciu na výkon špecializovanej činnosti v kariérovom poradenstve.

Vyhodnotenie konkrétneho kritéria v kontexte analyzovaného cieľa nie je zložité. Komparáciou kariérovej pozície výchovný poradca alebo kariérovej pozície kariérový poradca s kariérovou pozíciou triedneho učiteľa, uvádzajúceho pedagogického zamestnanca alebo uvádzajúceho odborného zamestnanca sa preukázalo, že pri kariérovej pozícii triedny učiteľ, uvádzajúci pedagogický zamestnanec a uvádzajúci odborný zamestnanec patrí pedagogickému zamestnancovi a odbornému zamestnancovi príplatok za výkon špecializovanej činnosti. Naproti tomu pedagogický zamestnanec alebo odborný zamestnanec v kariérovej pozícii výchovný poradca alebo kariérový poradca nemá danú legislatívnu možnosť motivácie na výkon tejto činnosti formou príplatku. Zákon č. 553/2003 Z. z. upravuje príplatok za výkon špecializovanej činnosti len pre citované tri kariérové pozície.

Všeobecné kritérium možno z pohľadu vývoja odmeňovania pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov vnímať motivačne v nadväznosti na postupné zvyšovanie platov v rezorte školstva v poslednom období. Od 1. septembra 2016 boli platy pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov zvýšené o 6 %. Od 1. septembra 2017 o ďalších 6 % a následne od 1. januára 2019 sa platy pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov zvýšili o ďalších 10 %. K navýšeniu platov dochádzalo na základe Programového vyhlásenia vlády Slovenskej republiky na roky 2016-2020 a tiež ako výsledok kolektívneho vyjednávania, a to novelizáciou zákona č. 553/2003 Z. z, NV 359/2017 Z. z. a NV č. 388/2018 Z. z.

B.4. Koordinácia v systéme kariérového poradenstva

Pre popis legislatívneho prostredia regulujúceho vertikálnu a horizontálnu synergiu kooperácie, koordinácie a súčinnosti v systéme kariérového poradenstva sú smerodajné tieto právne predpisy:

- školský zákon,
- zákon č. 184/2009 Z. z. o odbornom vzdelávaní a príprave a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 184/2009 Z. z.”),
- zákon č. 61/2015 Z. z. o odbornom vzdelávaní a príprave a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 209/2018 Z. z (ďalej len „zákon č. 61/2015 Z. z.”),
- zákon č. 209/2018 Z. z, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 61/2015 Z. z. o odbornom vzdelávaní a príprave a o zmene a doplnení niektorých zákonov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (ďalej len ”novela č. 209/2018 Z. z.”),
- vyhláška Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky č. 251/2018 Z. z. o sústave odborov vzdelávania pre stredné školy a o vecnej pôsobnosti k odborom vzdelávania (ďalej len „vyhláška č. 251/2008 Z. z.),
- vyhláška Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky č. 252/2018 Z. z., ktorou sa ustanovujú kritériá na určovanie najvyššieho počtu žiakov prvého ročníka stredných škôl (ďalej len „vyhláška č. 252/2018 Z. z.),
- smernica č. 8/2015, ktorou sa upravuje postup pri tvorbe zoznamu študijných odborov a učebných odborov, ktoré sú nad rozsah potrieb trhu práce a zoznamu študijných odborov a učebných odborov s nedostatočným počtom absolventov pre potreby trhu práce.

- smernica č. 1/2017, ktorou sa upravuje postup pri tvorbe zoznamu študijných odborov a učebných odborov, ktoré sú nad rozsah potrieb trhu práce a zoznamu študijných odborov a učebných odborov s nedostatočným počtom absolventov pre potreby trhu práce.

Systémová koordinácia odborného vzdelávania a prípravy pre potreby trhu práce bola prvýkrát nastavená zákonom č. 184/2009 Z. z. tak, že sa uskutočňovala na dvoch úrovniach, a to na:

- celoštátnej úrovni,
- úrovni samosprávneho kraja.

Podľa § 2 zákona č. 184/2009 Z. z. sa koordinácie odborného vzdelávania a prípravy pre potreby trhu práce **na celoštátnej úrovni** zúčastňovali:

- ústredné orgány štátnej správy,
- samosprávne kraje,
- zástupcovia zamestnávateľov,
- zástupcovia zamestnancov.

Zákonom č. 184/2009 Z. z. boli prvýkrát zavedené pojmy, ktoré definovali významných zástupcov zamestnávateľov, a to stavovská organizácia a profesijná organizácia. Pod pojmom stavovská organizácia sa zaviedlo označenie pre komoru, ktorá má pôsobnosť v oblasti odborného vzdelávania a prípravy podľa príslušného zákona zriaďujúceho danú komoru a pod pojmom profesijná organizácia sa zaviedlo označenie pre zástupcu zamestnávateľského združenia alebo zväzu, ktoré zastupuje zamestnávateľov na základe zákona č. 103/2007 Z. z. o trojstranných konzultáciách na celoštátnej úrovni a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o tripartite).

Zákon č. 61/2015 Z. z., ktorý nahradil zákon č. 184/2009 Z. z. systém koordinácie odborného vzdelávania a prípravy pre trh práce síce podrobnejšie rozpracoval, avšak z hľadiska subjektov zabezpečujúcich túto súčinnosť k výraznejším zmenám nedošlo a boli viac menej prevzaté z pôvodnej právnej úpravy. Na celoštátnej úrovni došlo k jednej zmene, a to na základe predchádzajúcej komunikácie s Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky sa z ústredných orgánov štátnej správy, ktoré sa zúčastňujú koordinácie odborného vzdelávania a prípravy pre trh práce vypustilo Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Technické úpravy sa vykonali v nadväznosti na zmenu názvov jednotlivých ministerstiev. Na regionálnej úrovni sa medzi subjekty koordinácie odborného vzdelávania a prípravy pre trh práce s účinnosťou zákona č. 61/2015 Z. z. doplnili zriaďovatelia stredných škôl v príslušnom samosprávnom kraji, pričom novela č. 209/2018 Z. z. priniesla doplnenie aj o centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie v sídle kraja s účinnosťou od 1. septembra 2018.

To znamená, že podľa právneho stavu účinného do 1. septembra 2019 sú subjekty koordinácie odborného vzdelávania a prípravy pre trh práce vymedzené v § 28 zákona č. 61/2015 Z. z. nasledovne“

Na koordinácii odborného vzdelávania a prípravy pre trh práce na celoštátnej úrovni sa zúčastňujú:

- *ústredné orgány štátnej správy:*
    - *ministerstvo školstva,*

    - *Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky,*
    - *Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky,*
    - *Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky,*
    - *Ministerstvo dopravy a výstavby Slovenskej republiky,*
    - *Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky,*
    - *Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky,*
    - *Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky,*
  - *samosprávne kraje,*
  - *stavovské organizácie a profesijné organizácie,*
  - *združenia odborových zväzov.*

Na koordinácii odborného vzdelávania a prípravy pre trh práce na úrovni samosprávneho kraja sa zúčastňujú:

- *samosprávny kraj,*
- *okresný úrad v sídle kraja,*
- *úrad práce, sociálnych vecí a rodiny v sídle kraja,*
- *regionálne komory stavovských organizácií, profesijné organizácie a zamestnávatelia, ktorí prispievajú k rozvoju regionálnej zamestnanosti,*
- *zástupcovia zamestnancov,*
- *zriaďovatelia stredných škôl v samosprávnom kraji,*
- *Centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie v sídle kraja.*

Subjekty koordinácie odborného vzdelávania a prípravy pre trh práce na celoštátnej úrovni nemajú právnou úpravou taxatívne vymedzené kompetencie v kariérovom poradenstve, a teda ich úlohy v kariérovom poradenstve možno vnímať implicitne z ich kompetencií vymedzených v systéme odborného vzdelávania a prípravy. Pre realizáciu kariérového poradenstva je nevyhnutné vytvoriť predpoklady. Práve tieto predpoklady vytvára koordinácia subjektov na celoštátnej úrovni, a to napríklad tým, že ministerstvo školstva na základe dát a údajov a spolupráce s Ministerstvom práce sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky vytvára sústavu študijných odborov a učebných odborov, zoznam študijných odborov a učebných odborov, ktoré sú nad rozsah potrieb trhu práce a zoznam študijných odborov a učebných odborov s nedostatočným počtom absolventov pre potreby trhu práce. Súčinnosť Ústrediu práce, sociálnych vecí a rodiny pri tvorbe analýz a prognóz vývoja na trhu práce poskytujú stavovské organizácie a profesijné organizácie.

Rezortné ministerstvá, t. j. Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky, Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky, Ministerstvo dopravy a výstavby Slovenskej republiky, Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky, Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky a Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky na základe dát a údajov rezortu práce, sociálnych vecí a rodiny a stavovských organizácií a profesijných organizácií vytvárajú odvetvové koncepcie odborného vzdelávania a prípravy žiakov na výkon povolania, skupiny povolaní a odborných činností vo svojej vecnej pôsobnosti.

Nemožno opomenúť ani poradný orgán vlády Slovenskej republiky, ktorým je Rada vlády Slovenskej republiky pre odborné vzdelávanie a prípravu. Rada vlády Slovenskej republiky pre odborné vzdelávanie a prípravu v súlade so svojim štatútom:

- *prerokúva a posudzuje strategické, koncepčné, legislatívne a finančné zámery a materiály v oblasti odborného vzdelávania a prípravy,*
- *posudzuje analýzy a prognózy vývoja na trhu práce,*
- *prerokúva odvetvové koncepcie odborného vzdelávania a prípravy,*
- *prerokúva regionálne stratégie výchovy a vzdelávania v stredných školách,*
- *vypracúva plán propagácie odborného vzdelávania a prípravy,*
- *prerokúva a odporúča ministerstvo školstva zaradenie nového študijného odboru, zamerania študijného odboru, učebného odboru, alebo zamerania učebného odboru do sústavy odborov vzdelávania,*
- *prerokúva a odporúča ministerstvu školstva vyradenie existujúceho študijného odboru, zamerania študijného odboru, učebného odboru, alebo zamerania učebného odboru zo sústavy odborov vzdelávania,*
- *prerokúva zoznam študijných odborov a učebných odborov s nedostatočným počtom absolventov pre potreby trhu práce,*
- *prerokúva zoznam študijných odborov a učebných odborov nad rozsah potrieb trhu práce spolu s informáciou o uplatnení absolventov na trhu práce, podľa jednotlivých krajov, stredných škôl, študijných odborov a učebných odborov,*
- *prerokúva zoznam študijných odborov a učebných odborov, v ktorých sa odborné vzdelávanie a príprava poskytuje len v jednej strednej odbornej škole na celom území Slovenskej republiky,*
- *prerokúva štátne vzdelávacie programy pre odborné vzdelávanie,*
- *vyjadruje sa k normatívom priestorovej, materiálnej a prístrojovej vybavenosti v príslušnom študijnom odbore a učebnom odbore strednej odbornej školy,*
- *vyjadruje sa k financovaniu odborného vzdelávania a prípravy,*
- *odporúča opatrenia v oblasti odborného vzdelávania a prípravy,*
- *prerokúva štatút rady zamestnávateľov pre systém duálneho vzdelávania,*
- *prerokúva obmedzenie pôsobnosti príslušnej stavovskej organizácie alebo príslušnej profesijnej organizácie v oblasti odborného vzdelávania a prípravy podľa § 36 ods. 2 zákona č. 61/2015 Z. z.,*
- *prerokúva štatúty komisií pre overenie spôsobilosti zamestnávateľa poskytovať praktické vyučovanie v systéme duálneho vzdelávania,*
- *prerokúva návrhy pracovnej skupiny pre koordináciu odborného vzdelávania a prípravy,*
- *vykonáva poradenskú činnosť pre otázky odborného vzdelávania a prípravy,*
- *vykonáva poradenskú činnosť pre pôsobnosť stavovských organizácií a profesijných organizácií pri výkone ich pôsobnosti v systéme duálneho vzdelávania,*
- *poskytuje zjednocujúce stanoviská pre oblasť odborného vzdelávania a prípravy,*
- *prerokúva návrhy Rady zamestnávateľov pre systém duálneho vzdelávania.*

Z vymedzených kompetencií subjektov na celoštátnej úrovni vyplýva, že ani jeden zo subjektov koordinácie odborného vzdelávania a prípravy pre trh práce nemá jednoznačnú, samostatne vymedzenú úlohu týkajúcu sa kariérového poradenstva. Realizáciu vyššie uvedených kompetencií možno aspoň čiastočne vyhodnotiť ako súvisiacu s kariérovým poradenstvom, keďže vytvára systémové prvky, ktoré však bez preklopenia na nižšiu úroveň nič neznamenajú. Systémové prvky odborného vzdelávania a prípravy nastavené na celoštátnej úrovni sa musia preniesť na regionálnu úroveň a na regionálnej úrovni náležite pretaviť do informácií, ku ktorým sa dostanú školy, žiaci a ich zákonní zástupcovia. Náležitým plnením informačnej povinnosti na regionálnej úrovni

o možnostiach systémových prvkov, ako je napríklad poskytovanie motivačného štipendia, ktoré bude vyplácané žiakovi, ktorý si zvolí študijný odbor alebo učebný odbor zaradený do zoznamu študijných odborov a učebných odborov s nedostatočným počtom absolventov pre potreby trhu práce, o možnostiach systému duálneho vzdelávania, či o kvalifikáciách s možnosťou plnohodnotne sa uplatniť na trhu práce, dochádza k realizácii princípov kariérového poradenstva. Avšak absenciu výslovného previazania na kariérové poradenstvo v kompetenciách subjektov koordinácie odborného vzdelávania a prípravy pre trh práce na celoštátnej úrovni a jeho nepriame čiastkové odvodzovanie z plnenia iných úloh je potrebné reálne vyhodnotiť ako nedostatočné.

Prenos systémových prvkov odborného vzdelávania a prípravy z celoštátnej úrovne na regionálnu možno dedukovať z § 9 ods. 8 písm. m) zákona č. 596/2003 Z. z., podľa ktorého samosprávny kraj spolupracuje s príslušnými ústrednými orgánmi štátnej správy a sociálnymi partnermi v otázkach odborného vzdelávania a prípravy mládeže na povolania. Predpokladá sa, že táto spolupráca zahŕňa aj otázky kariérového poradenstva a plánovania odborného vzdelávania a prípravy z hľadiska toho, čo aktuálne potrebuje pracovný trh.

Pre nastavenie koordinácie odborného vzdelávania a prípravy pre trh práce na regionálnej úrovni, ktoré do prijatia zákona č. 184/2009 Z. z. v právnom poriadku absentovalo, je dôležité vrátiť sa k analýze ustanovení zákona č. 184/2009 Z. z., ktoré riešia spoluprácu na úrovni samosprávneho kraja a ich preklápanie do nasledujúcich legislatívnych úprav.

Nastavenie tejto koordinácie malo byť počiatočným legislatívnym základom spolupráce, ktorá popri mnohých aspektoch odborného vzdelávania a prípravy mala zahŕňať aj nastavenie základných kontúr modernej reformy kariérového poradenstva v oblasti odborného vzdelávania a prípravy. Toto nastavenie koordinácie odborného vzdelávania a prípravy pre potreby trhu práce však neprinieslo rozhodujúcejší vplyv na posilnenie kariérového poradenstva v systéme odborného vzdelávania a prípravy. Výraznejší predpoklad pre zameranie pozornosti na pomoc s orientáciou pri voľbe povolania priniesla až novela č. 209/2018 Z. z., ktorá s účinnosťou od 1. septembra 2018 začlenila medzi subjekty koordinácie odborného vzdelávania a prípravy pre trh práce na úrovni samosprávneho kraja aj Centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie v sídle kraja.

Komparáciou právnej úpravy koordinácie odborného vzdelávania a prípravy pre trh práce je možné pozorovať na regionálnej úrovni legislatívny vývoj dôležitej kompetencie, týkajúcej sa kariérového poradenstva a to nasledovne:

- Podľa § 4 ods. 2 písm. b) zákona č. 184/2009 Z. z. samosprávny kraj mal povinnosť zabezpečovať informovanosť žiakov a ich zákonných zástupcov o potrebách trhu práce a o kvalite a možnostiach odborného vzdelávania a prípravy v stredných odborných školách vo svojej územnej pôsobnosti. Zároveň tieto informácie mal poskytovať centrám pedagogicko-psychologického poradenstva.
- § 31 ods. 4 zákona č. 61/2015 Z. z., ktorý nahradil zákon č. 184/2009 Z. z., modifikoval túto povinnosť samosprávneho kraja tak, že samosprávny kraj v oblasti odborného vzdelávania a prípravy je povinný zabezpečovať informovanosť žiakov a ich zákonných zástupcov o potrebách trhu práce a o možnostiach odborného vzdelávania a prípravy v stredných školách vo svojej územnej pôsobnosti.

- V zákone č. 61/2015 Z. z. sa s účinnosťou od 1. septembra 2018 už táto kompetencia samosprávneho kraja nevyskytovala.

Vyvstáva otázka, či zvolený subjekt, a teda samosprávny kraj, popri správe vecí na svojom území dokáže informovanosť žiakov a ich zákonných zástupcov o potrebách trhu práce a o možnostiach odborného vzdelávania a prípravy plnohodnotne zabezpečovať. V stave do 1. septembra 2018 je však nevyhnutné rešpektovať skutočnosť, že právna úprava s výnimkou centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie, vyššie citovanými formuláciami úlohou kariérového poradenstva poverila samosprávny kraj. Preto túto úlohu je z hľadiska prioritizácie kariérového poradenstva možné považovať na regionálnej úrovni za kľúčovú.

Zákon č. 184/2009 Z. z. riešil aj poskytovanie informácií o potrebách trhu práce a o kvalite a možnostiach odborného vzdelávania a prípravy v stredných odborných školách v územnej pôsobnosti samosprávneho kraja centru pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie, do ktorých pôsobnosti by kariérové poradenstvo malo prioritne patriť, pričom táto výmena informácií je priamym príkladom **horizontálnej spolupráce a koordinácie**.

Z citovaného ustanovenia § 31 ods. 4 zákona č. 61/2015 Z. z. je evidentné, že výmena informácií medzi samosprávnym krajom a centrom pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie sa už v kompetencii samosprávneho kraja nenachádza. Vypustenie tejto formy horizontálnej spolupráce a koordinácie možno z pohľadu kariérového poradenstva vyhodnotiť negatívne. Ešte závažnejší dôsledok pre kariérové poradenstvo mala však novela 209/2018 Z. z., ktorá túto kompetenciu samosprávneho kraja vypustila absolútne bez náhrady, čo je podstatne reverzným prvkom.

B. 5. Sumarizácia problematických aspektov právnej a legislatívnej úpravy systému kariérového poradenstva nastaveného do 1. septembra 2019

- Absencia jednoznačnej definície kariérového poradenstva vymedzujúcej primárne úlohy v profesijnom rozvoji.
- Neexistencia samostatnej inštitúcie, ktorej predmetom činnosti by bolo výlučne kariérové poradenstvo vo všetkých súvislostiach a aspektoch.
- Zváženie vhodnosti nastavenia poskytovania kariérového poradenstva jeho umiestnením v centre pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie.
- Poskytovanie kariérového poradenstva v škole iba ako súčasť vybraných vyučovacích hodín a nie ako samostatná aktivita.
- Finančné zdroje nie sú alokované adresne výlučne na kariérové poradenstvo.
- Absencia samostatnej činnosti spočívajúcej v poskytovaní kariérového poradenstva ako výlučná pracovná náplň pedagogického zamestnanca alebo odborného zamestnanca.
- Nedostatočná motivácia pedagogického zamestnanca alebo odborného zamestnanca, či už finančná alebo v znížení úväzku vykonávať činnosti kariérového poradenstva.
- Nerovnosť medzi kariérovým poradcom a výchovným poradcom z hľadiska vymedzenia úväzku.
- Absencia jednoznačného vymedzenia kompetencií týkajúcich sa kariérového poradenstva pre subjekty koordinácie odborného vzdelávania a prípravy pre trh práce na celoštátnej úrovni ako aj regionálnej úrovni.

- Absencia nastavenia systémovej spolupráce subjektov koordinácie odborného vzdelávania a prípravy pre trh práce v oblasti kariérového poradenstva.

II. ČASŤ

Právny a legislatívny stav v čase od 1. Septembra 2019

A. Legislatívne a vecné východiská kariérového poradenstva od 1. septembra 2019

Právne predpisy upravujúce:

a) **princípy, fungovanie, riadenie a činnosť inštitúcií a osôb zabezpečujúcich a poskytujúcich kariérové poradenstvo,**
b) **charakteristiku činností kariérového poradenstva.**

Zákony

- Zákon č. 553/2003 Z. z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
- Zákon č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
- Zákon č. 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení v znení neskorších predpisov.
- Zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
- Zákon č. 61/2015 Z. z. o odbornom vzdelávaní a príprave a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 209/2018 Z. z.
- Zákon č. 209/2018 Z. z, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 61/2015 Z. z. o odbornom vzdelávaní a príprave a o zmene a doplnení niektorých zákonov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.
- Zákon č. 138/2019 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Nariadenia vlády SR

- Nariadenie vlády SR č. 341/2004 Z. z., ktorým sa ustanovujú katalógy pracovných činností pri výkone práce vo verejnom záujme a o ich zmenách a dopĺňaní v znení neskorších predpisov.
- Nariadenie vlády SR č. 668/2004 Z. z. o rozdeľovaní výnosu dane z príjmov územnej samospráve v znení neskorších predpisov.
- Nariadenie vlády SR č. 630/2008 Z. z., ktorým sa ustanovujú podrobnosti rozpisu finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu pre školy a školské zariadenia v znení neskorších predpisov.
- Nariadenie vlády SR č. 388/2018 Z. z., ktorým sa ustanovujú zvýšené stupnice platových taríf zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme.
- Nariadenie vlády SR č. 201/2019 Z. z. o priamej výchovno-vzdelávacej činnosti.

Vyhlášky

- Vyhláška Ministerstva školstva Slovenskej republiky č. 325/2008 Z. z. o školských zariadeniach výchovného poradenstva a prevencie.
- Vyhláška Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky č. 251/2018 Z. z. o sústave odborov vzdelávania pre stredné školy a o vecnej pôsobnosti k odborom vzdelávania v znení vyhlášky č. 245/2019 Z. z.
- Vyhláška Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky č. .../2019 Z. z., ktorou sa ustanovujú kritériá na určovanie najvyššieho počtu žiakov prvého ročníka stredných škôl.
- Vyhláška Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky č. 245/2019 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky č. 251/2018 Z. z. o sústave odborov vzdelávania pre stredné školy a o vecnej pôsobnosti k odborom vzdelávania.

Vnútorné rezortné predpisy

- Smernica č. 1/2017, ktorou sa upravuje postup pri tvorbe zoznamu študijných odborov a učebných odborov, ktoré sú nad rozsah potrieb trhu práce a zoznamu študijných odborov a učebných odborov s nedostatočným počtom absolventov pre potreby trhu práce.

Metodické materiály

- Fakty a údaje pre uchádzačov o vysokoškolské štúdium, Armstrong CC, s.r.o. s podporou Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR v spolupráci s občianskym združením Lepšie školy - Pro Academia, Centrom vedecko-technických informácií SR a občianskym združením Orbis Institute, 2016.
- Metodický materiál - Komunikačné postupy vhodné pre podporu rozhodovania o povolaní v oblasti odborného vzdelávania, Orbis Institute s podporou Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR, 2016.
- Aplikácia, ktorá umožňuje porovnávať ukazovatele nezamestnanosti pre jednotlivé študijné alebo učebné odbory, Porovnanie nezamestnanosti absolventov stredných škôl v odboroch vzdelania; http://web.uips.sk/webaplikacie/Amn/.
- Prehľad ponuky študijných a učebných odborov na stredných školách, https://www.svs.edu.sk/prehlady.aspx.
- Faktory úspechu pri duálnom vzdelávaní - WIFI, február 2014; https://www.minedu.sk/faktory-uspechu-pri-dualnom-vzdelavani-wifi-februar-2014/.
- Aktuálne analýzy nezamestnanosti absolventov stredných škôl, https://www.cvtisr.sk/skolstvo/regionalne-skolstvo/aktualne-analyzy-nezamestnanosti-absolventov-strednych-skol.html?page_id=10648.
- Zoznam študijných odborov a učebných odborov s nedostatočným počtom absolventov pre potreby trhu práce a Zoznam študijných odborov a učebných odborov, ktoré sú nad rozsah potrieb trhu práce (15. február 2017), https://www.minedu.sk/zoznam-studijnych-odborov-a-ucebnych-odborov-s-nedostatocnym-poctom-absolventov-pre-potreby-trhu-prace-a-zoznam-studijnych-odborov-a-ucebnych-odborov-ktore-su-nad-rozsah-potrieb-trhu-prace-15-februar-2017/.

- Upravený počet žiakov prvého ročníka v dennej forme štúdia v členení na jednotlivé študijné odbory alebo na jednotlivé učebné odbory stredných škôl pre školský rok 2019/2020, https://www.minedu.sk/upraveny-pocet-ziakov-prveho-rocnika-v-dennej-forme-studia-v-cleneni-na-jednotlive-studijne-odbory-alebo-na-jednotlive-ucebne-odbory-strednych-skol-pre-skolsky-rok-20192020/.
- Ponuka učebných miest, Študuj, praxuj, zarábaj, https://mojdual.sk/.
- Pedagogicko-organizačné pokyny, www.minedu.sk.

B.1. Definícia kariérového poradenstva

K obsahu definície kariérového poradenstva je potrebné zvoliť dva prístupy, a to:

- inštitucionálny (školský zákon),
- personálny (zákon o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch).

Inštitucionálna definícia kariérového poradenstva podľa právnych predpisov prešla s účinnosťou od 1. septembra 2019 významnou zmenou oproti právnemu stavu do 1. septembra 2019.

V období do 1. septembra 2019 sa výraznejšie prejavovali nedostatky v systéme kariérového poradenstva a bolo nevyhnutné určitým spôsobom legislatívne zasiahnuť, avšak systémová reforma kariérového poradenstva nebola dostatočne komplexne nastavená a vyžadovala si dlhšie časové obdobie. Snaha aspoň o čiastočné zmeny v kariérovom poradenstve bola pretavená do novely zákona č. 209/2018 Z. z., ktorej jedným z nosných obsahových prvkov bolo práve nastavenie princípov kariérového poradenstva.

Novela č. 209/2018 Z. z. v školskom zákone zaviedla definíciu kariérového poradenstva a určila procesy, prostredníctvom ktorých sa kariérové poradenstvo vykonáva. Kariérové poradenstvo je v právnej úprave účinnej od 1. septembra 2019 definované prostredníctvom charakteristiky činností, na ktoré sa zameriava.

S účinnosťou od 1. septembra 2019 boli do školského zákona vložené odseky 5 a 6 v § 131 a § 135a, ktorých predmetom úpravy je kariérové poradenstvo.

Podľa § 131 ods. 5 „*Kariérové poradenstvo je zamerané najmä na zosúlaďovanie kariérového vývinu žiaka s jeho individuálnymi predpokladmi a záujmami a potrebami trhu práce*.”.

§ 131 ods. 6 definuje činnosti, prostredníctvom ktorých sa kariérové poradenstvo vykonáva, pričom tie sa následne odlišujú podľa toho, či ich poskytuje škola, školské zariadenie alebo centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie.

§ 135a ods. 1 rieši činnosti kariérového poradenstva v škole a školskom zariadení, ktoré sú zamerané najmä na:

- výchovnú činnosť zameranú na usmerňovanie kariérového vývinu žiaka a rozvoj zručnosti pre riadenie vlastnej kariéry,
- poradenskú a informačnú činnosť pre žiaka, zákonného zástupcu a zástupcu zariadenia,
- poskytovanie súčinnosti príslušným centrám pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie.

§ 135a ods. 2 rieši činnosti kariérového poradenstva v centre pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie, ktoré sú zamerané najmä na:

- diagnostickú činnosť na zisťovanie individuálnych predpokladov žiaka dôležitých pre kariérový vývin,
- poradenskú a informačnú činnosť pre žiaka, zákonného zástupcu a zástupcu zariadenia,
- koordinačnú činnosť pri poskytovaní a výmene informácií medzi žiakom, rodičom, zástupcom zariadenia, strednou školou a vysokou školou o potrebách trhu práce,
- metodické usmerňovanie kariérového poradenstva v školách a školských zariadeniach v jeho územnej pôsobnosti.

Nová regulácia bola odôvodňovaná aktuálnou spoločenskou potrebou prispôsobiť štruktúru a výstupy vzdelávacieho systému potrebám trhu práce. Kariérové poradenstvo má byť nastavené tak, aby v rámci svojich činností zohľadňovalo aj talent, hodnoty a motiváciu žiakov v procese ich kariérového vývinu a súčasne dynamicky sa meniaci trh práce. Kariérové poradenstvo po 1. septembri 2019 sa okrem diagnostickej a konzultačno-informačnej činnosti zameriava aj na kariérovú výchovu ako prierezovú tému realizovanú už od materskej školy. Integrálnou súčasťou kariérového poradenstva je koordinácia efektívneho prenosu informácií o potrebách trhu práce medzi žiakmi, zákonnými zástupcami, zamestnávateľmi a školami.

Nové inštitucionálne zabezpečenie kariérového poradenstva v systéme regionálneho školstva prinieslo prispôsobenie profilov absolventov vzdelávania ich individuálnym predpokladom a záujmom a zároveň potrebám trhu práce. Primárnym cieľom novej právnej úpravy je zabezpečiť efektívne kariérové poradenstvo v regionálnom školstve uskutočňovaním vymedzených cieľov najmä inštitucionálnym prerozdelením výkonu jeho základných činností.

B.2. Inštitucionálne ukotvenie kariérového poradenstva

Pre popis legislatívneho prostredia zahŕňajúceho inštitucionálne ukotvenie kariérového poradenstva z pohľadu vyššie vytýčených náležitostí cielenej analýzy sú smerodajné tieto právne predpisy:

- školský zákon,
- zákon č. 596/2003 Z. z. ,
- zákon č. 597/2003 Z. z.,
- NV č. 668/2004 Z. z.,
- NV č. 630/2008 Z. z.

Aj po 1. septembri 2019 je základné inštitucionálne ukotvenie kariérového poradenstva členené v závislosti od **miesta jeho poskytovania** nasledovne:

- **centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie,**
- **škola.**

Už v období pred 1. septembrom 2019 sa objavovali hlasy po vytvorení samostatnej inštitúcie zameranej na činnosť kariérového poradenstva, avšak bez premyslenej systémovej reformy takéto riešenie nebolo zatiaľ vykonateľné. Základy samostatnej inštitucionalizácie sa však zohľadnili, a to tým, že sa určilo samostatné centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie,

ktoré sa od ostatných centier pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie odlišuje špecializovaným činnosťami.

To znamená, že v každom samosprávnom kraji je zakotvená inštitúcia plniaca významnejšie úlohy v oblasti kariérového poradenstva. Ide o úlohy vymedzené v § 135a ods. 2, ktorými sú okrem všeobecnej pôsobnosti každého centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie aj usmerňovanie kariérového poradenstva v centrách pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie v jeho územnej pôsobnosti prostredníctvom činností:

- koncepčných,
- metodických,
- koordinačných.

Komparáciou novej právnej úpravy je možné identifikovať aj doplnenie doteraz absentujúcich prvkov odlíšenia činností kariérového poradenstva, ktoré sa uskutočňujú v školách a školských zariadeniach a činností kariérového poradenstva, ktoré sa uskutočňujú v centrách pedagogicko-psychologického poradenstva.

V kontexte miesta poskytovania kariérového poradenstva aj po 1. septembri 2019 naďalej platí, že aktuálne legislatívne prostredie neposkytuje priestor pre existenciu samostatnej inštitúcie, ktorej predmetom činnosti by bolo **výlučne poskytovanie kariérového poradenstva**.

Vykonaná analýza legislatívneho prostredia po 1. septembri 2019 aj naďalej preukazuje, že kariérovému poradenstvu nie je venovaná samostatná pozornosť. Kariérové poradenstvo je len jednou z komplexného množstva činností, ktoré poskytuje centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie, aj keď významnejšie posilnené a krajovo individualizované.

Z pohľadu inštitucionálneho ukotvenia kariérového poradenstva je s účinnosťou od 1. septembra 2019 veľmi krátke obdobie na to, aby sa mohlo kvalifikovane analyzovať a hodnotiť nové nastavenie činností kariérového poradenstva zabezpečovaných centrom pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie. Rovnako tak za jeden mesiac účinnosti nie je možné vyhodnotiť efektivitu usmerňovacej a koordinačnej činnosti zabezpečovanej centrom pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie v sídle kraja vo vzťahu k ostatným centrám pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie v územnej pôsobnosti príslušného samosprávneho kraja.

B.2.1. Mechanizmus vzniku centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie

Posúdenie mechanizmu vzniku centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie od 1. septembra 2019 nie je potrebné komplexne rozpracovávať ani analyzovať vzhľadom na skutočnosť, že s účinnosťou k 1. septembru 2019 nedošlo k žiadnym legislatívnym zmenám v tejto oblasti a platí pôvodný právny stav vymedzený totožne ako do 1. septembra 2019.

Aj po 1. septembri 2019 naďalej platí tzv. „stopka“ pre zaraďovanie nových centier pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie do siete škôl a školských zariadení.

Centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie je zložkou systému výchovného poradenstva a prevencie, ktorý dopĺňa centrum špeciálno-pedagogického poradenstva.

Vzhľadom na súčasnú koexistenciu týchto dvoch zložiek sa v praxi dlhodobejšie preukazuje problematickosť ich jednoznačného odlíšenia, rozdelenia a prekrývania činností, ako aj pochybnosti o vhodnosti a primeranosti nastavenia systému ich financovania. Táto situácia vyústila do snahy o hľadanie reformného riešenia systému a nastavenia výchovného poradenstva a prevencie. Dôsledkom tejto situácie bolo dočasné pozastavenie vzniku nových zariadení výchovného poradenstva. Toto dočasné obmedzenie vzniku nových centier pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie zaviedol zákon č. 182/2017 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, ktorý v novelizačnom čl. II novelizoval zákon č. 596/2003 Z. z., a to vložením § 39hb, podľa ktorého Od 1. septembra 2017 do 31. decembra 2018 sa do siete nezaraďujú školské zariadenia výchovného poradenstva a prevencie. o žiadostiach o zaradení školského zariadenia výchovného poradenstva a prevencie do siete, ktoré boli podané a o ktorých sa právoplatne nerozhodlo pred 1. septembrom 2017, sa rozhodne podľa predpisov účinných do 31. augusta 2017. Počas obdobia vymedzeného v citovanom prechodnom ustanovení sa do siete škôl a školských zariadení nezaraďujú žiadne centrá pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie a ani centrá špeciálno-pedagogického poradenstva. Išlo o vytvorenie časového priestoru na uskutočnenie reformy výchovného poradenstva a prevencie. Diskusia a vecné riešenia hľadané odborníkmi na túto problematiku však nedospeli ku kompromisom, ktoré by sa mohli preklopiť do legislatívnej úpravy, dôsledkom čoho bolo riešenie zákonom č. 365/2018 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Táto novela predĺžila časovú platnosť obmedzenia vzniku nových centier pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie aj **na celý rok 2019**.

Rovnako ako v právnom stave účinnom do 1. septembra 2019, aj po 1. septembri 2019 čiastočne možno uvedené obmedzenie vzniku nových centier pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie považovať za argument neprospievajúci rozvoju inštitucionálneho ukotvenia kariérového poradenstva.

B.2.2. Financovanie centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie

Napriek skutočnosti, že po 1. septembri 2019 došlo k významným zmenám a určitým posunom v oblasti kariérového poradenstva, tieto zmeny nemali vplyv na systém financovania regionálneho školstva. To znamená, že po 1. septembri 2019 nedošlo k žiadnym zmenám v tomto aspekte, a preto posúdenie mechanizmu adresného financovania kariérového poradenstva a financovania centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie od 1. septembra 2019 nie je potrebné komplexne rozpracovávať ani analyzovať. V tejto oblasti platí pôvodný právny stav vymedzený totožne ako do 1. septembra 2019.

B.3. Osoby zabezpečujúce činnosť kariérového poradenstva

Pre popis legislatívneho prostredia regulujúci personálne zabezpečenie kariérového poradenstva sú smerodajné tieto právne predpisy:

- zákon č. 553/2003 Z. z.,

- školský zákon,
- zákon č. 138/2019 Z. z.,
- NV č. 201/2019 Z. z.,
- NV č. 341/2004 Z. z.,
- NV č. 388/2018 Z. z.,
- vyhláška č. 325/2008 Z. z.

B.3.1. Kariérová pozícia pedagogický zamestnanec špecialista a odborný zamestnanec špecialista

V čase od 1. septembra 2019 dochádza k významným posunom aj v oblasti personálneho zabezpečenia kariérového poradenstva. Tieto významné posuny priniesla jednak novela č. 209/2018 Z. z., ale prelomovým okamihom bola účinnosť zákona č. 138/2019 Z. z., ktorý priniesol reformu profesijného rozvoja pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov.

Novela č. 209/2018 Z. z. v § 130 ods. 3 školského zákona, ktorý ustanovuje zložky systému výchovného poradenstva, doplnila aj kariérového poradcu.

Zákon č. 138/2019 Z. z. priniesol reformné zmeny pokiaľ ide o postavenie kariérového poradcu. Reformné zmeny sa dotkli aj kariérového poradenstva, keďže došlo k jeho výslovnému zakotveniu v pracovnej činnosti, prostredníctvom výkonu ktorej je charakterizovaný pedagogický zamestnanec a odborný zamestnanec.

Podľa § 6 ods. 2 zákona č. 138/2019 Z. z.: *Pracovnou činnosťou odborného zamestnanca sa rozumie:*

a) výkon činnosti psychologickej, logopedickej, sociálno-pedagogickej, liečebno-pedagogickej alebo špeciálno-pedagogickej a reedukácia detí a žiakov a ostatné činnosti s tým súvisiace,
b) poskytovanie kariérového poradenstva, sociálneho poradenstva a prevencie vo výchove a vzdelávaní a ostatné činnosti s tým súvisiace,
c) výkon špecializovaných činností alebo výkon riadiacich činností v škole alebo v školskom zariadení.

Zákon č. 138/2019 Z. z. v § 19 ustanovuje kategórie pedagogických zamestnancov nasledovne:

- učiteľ,
- majster odbornej výchovy,
- vychovávateľ,
- korepetítor,
- školský tréner,
- pedagogický asistent,
- zahraničný lektor,
- školský špeciálny pedagóg,
- učiteľ profesijného rozvoja.

V § 23 zákona č. 138/2019 Z. z. sú ustanovené kategórie odborných zamestnancov nasledovne:

- psychológ a školský psychológ,

- špeciálny pedagóg a terénny špeciálny pedagóg,
- **kariérový poradca**,
- logopéd a školský logopéd,
- liečebný pedagóg,
- sociálny pedagóg.

Z porovnania právnej úpravy kategórií odborných zamestnancov v zákone č. 317/2009 Z. z. a v zákone č. 138/2019 Z. z. sa z hľadiska postavenia kariérového poradcu črtá systémová zmena, ktorou je **ustanovenie kariérového poradcu za samostatnú kategóriu odborných zamestnancov**. Kým výchovný poradca ostáva naďalej špecializovanou činnosťou a k zmene v jeho pozícii nedochádza, tak kariérový poradca sa z kariérovej pozície špecialistu posunul na samostatnú kategóriu.

Dôvodom pre ustanovenie novej kategórie odborných zamestnancov v centrách pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie je posilnenie významu systémového prístupu k usmerňovaniu kariérového vývinu detí a žiakov a potreba prepojenia zamestnávateľov a škôl pri príprave žiakov na povolanie, ktorý priniesla novela č. 209/2018 Z. z. Zároveň sa tým reaguje na spoločenskú potrebu posilniť kariérové poradenstvo deťom a žiakom v súlade s ich schopnosťami a možnosťami a v súlade s potrebami trhu práce.

Samotná definícia obsahu činnosti kariérového poradcu ako odborného zamestnanca je ustanovená v § 26 ods. 1 zákona č. 138/2019 Z. z., podľa ktorého kariérový poradca:

- vykonáva diagnostickú činnosť predpokladov a záujmov žiaka,
- koordinuje poskytovanie a výmenu informácií medzi žiakmi, zákonnými zástupcami, strednými školami a vysokými školami o potrebách trhu práce,
- poskytuje informačnú a konzultačnú činnosť, individuálne a skupinové kariérové poradenstvo pre žiakov a ich zákonných zástupcov,
- metodicky usmerňuje činnosť kariérového poradenstva v školách a školských zariadeniach,
- spolupracuje s inštitúciami koordinácie odborného vzdelávania a prípravy, zamestnávateľmi, strednými školami na území samosprávneho kraja a s vysokými školami.

Zákon č. 138/2019 Z. z. reaguje aj na vyššie spomínanú inštitucionalizáciu kariérového poradenstva v centre pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie v sídle kraja, a to prostredníctvom zadefinovania činnosti kariérového poradcu, ktorý je zamestnancom takéhoto centra. Jeho činnosti korelujú s činnosťami centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie v sídle kraja, a teda okrem všeobecnej pôsobnosti kariérového poradcu vykonáva aj:

- koncepčné, metodické a supervízne činnosti vo vzťahu k výkonu kariérového poradenstva v školách a školských zariadeniach výchovného poradenstva a prevencie na území príslušného kraja,
- podieľa sa na vzdelávaní v oblasti kariérového poradenstva.

Zákon č. 138/2019 Z. z. však ponechal pre pedagogického zamestnanca alebo odborného zamestnanca priestor pre vykonávanie činnosti kariérového poradenstva aj prostredníctvom príslušnej kariérovej pozície s určitými modifikáciami.

Podľa § 35 zákona č. 138/2019 Z. z.

1) *Kariérová pozícia je funkčné zaradenie pedagogického zamestnanca alebo funkčné zaradenie odborného zamestnanca, ktorý vykonáva špecializované činnosti alebo riadiace činnosti.*
2) *Špecializované činnosti alebo riadiace činnosti vykonáva pedagogický zamestnanec alebo odborný zamestnanec súčasne s výkonom pracovnej činnosti v príslušnej kategórii alebo v podkategórii pedagogických zamestnancov alebo v príslušnej kategórii odborných zamestnancov.*
3) *Špecializované činnosti môže vykonávať pedagogický zamestnanec alebo odborný zamestnanec, ktorý je zaradený najmenej do kariérového stupňa samostatný pedagogický zamestnanec alebo samostatný odborný zamestnanec.*
4) *Špecializované činnosti podľa § 36 ods. 1 písm. a) a i) a špecializované činnosti podľa § 36 ods. 2 písm. a) môže vykonávať ten pedagogický zamestnanec alebo odborný zamestnanec, ktorý absolvoval špecializačné vzdelávanie.*
5) *Splnenie podmienky podľa odseku 4 sa nevyžaduje od učiteľa materskej školy a učiteľa prvého stupňa základnej školy.*
6) *Štruktúru kariérových pozícií a rozsah zodpovednosti za výkon špecializovaných činností upraví riaditeľ vo vnútornom predpise po prerokovaní v pedagogickej rade, ak je zriadená. Štruktúru kariérových pozícií a rozsah zodpovednosti za výkon špecializovaných činností v zariadení sociálnej pomoci upraví vo vnútornom predpise riaditeľ zariadenia sociálnej pomoci.*

Podľa § 36 ods. 1 zákona č. 138/2019 Z. z. pedagogickým zamestnancom špecialistom je:

- uvádzajúci pedagogický zamestnanec,
- triedny učiteľ,
- zodpovedný vychovávateľ,
- vedúci predmetovej komisie,
- vedúci vzdelávacej oblasti,
- vedúci metodického združenia,
- vedúci študijného odboru,
- vedúci záujmovej oblasti,
- **výchovný poradca**,
- **kariérový poradca**,
- školský koordinátor vo výchove a vzdelávaní,
- školský špecialista vo výchove a vzdelávaní alebo
- supervízor.

Podľa § 36 ods. 2 zákona č. 138/2019 Z. z. odborným zamestnancom špecialistom je:

- uvádzajúci odborný zamestnanec,
- **kariérový poradca**,
- **výchovný poradca**,
- supervízor.

Zákon č. 138/2019 Z. z. vytvoril legislatívny priestor pre riaditeľa, aby umožnil v škole alebo pôsobnosť kariérovej pozície s názvom školský poradca, ktorý môže vykonávať činnosti výchovného poradcu, kariérového poradcu a školského koordinátora vo výchove a vzdelávaní. Rovnako tak sa umožňuje, aby školský psychológ vykonávajúci činnosť v škole alebo v školskom zariadení mohol súbežne vykonávať aj činnosti výchovného poradcu a kariérového poradcu.

Charakteristika činnosti kariérovej pozície výchovného poradcu spočíva vo vykonávaní činnosti výchovného poradenstva prostredníctvom informačných, koordinačných, konzultačných, metodických a ďalších súvisiacich činností a sprostredkúva odbornú terapeuticko-výchovnú činnosť.

Kariérový poradca vykonáva činnosti kariérového poradenstva.

Špecializovanú činnosť v kariérovej pozícii výchovný poradca alebo v kariérovej pozícii kariérový poradca vykonáva pedagogický zamestnanec alebo odborný zamestnanec súčasne s výkonom pracovnej činnosti v príslušnej kategórii, do ktorej je zaradený.

Činnosť pedagogického zamestnanca špecialistu, ktorým je výchovný poradca môže vykonávať ten pedagogický zamestnanec, ktorý absolvoval špecializačné vzdelávanie. Analýzou príslušných ustanovení zákona č. 138/2019 Z. z. sa preukázalo, že od pedagogického zamestnanca špecialistu, ktorým je kariérový poradca a odborného zamestnanca špecialistu, ktorým je kariérový poradca alebo výchovný poradca, sa absolvovanie špecializačného vzdelávania nevyžaduje.

Zároveň pre povinnosť špecializačného vzdelávania platí dočasná výnimka, a to do 31. augusta 2025, kedy sa od pedagogického zamestnanca, ktorý vykonával špecializované činnosti výchovného poradcu alebo kariérového poradcu do 31. augusta 2019, špecializačné vzdelávanie nevyžaduje.

B.3.2. Úväzok výchovného poradcu a úväzok kariérového poradcu

Od 1. septembra 2019 sa výrazne posilnilo motivačné kritérium na výkon špecializovanej činnosti v kariérovej pozícii výchovný poradca alebo v kariérovej pozícii kariérový poradca formou zníženého úväzku.

V súlade s § 7 ods. 2 zákona č. 138/2019 Z. z. rozsah priamej výchovno-vzdelávacej činnosti (základný úväzok) a podrobnosti s ním súvisiace ustanoví vláda Slovenskej republiky nariadením vlády Slovenskej republiky. Týmto nariadením je NV č. 201/2019 Z. z. Riaditeľ školy určí týždenný rozsah priamej výchovno-vzdelávacej činnosti pedagogickému zamestnancovi (úväzok).

Pre rozsah základného úväzku výchovného poradcu a kariérového poradcu je smerodajná príloha č. 5 NV č. 201/2019 Z. z.:

ZÁKLADNÝ ÚVÄZOK VÝCHOVNÉHO PORADCU, ZÁKLADNÝ ÚVÄZOK KARIÉROVÉHO PORADCU a ZÁKLADNÝ ÚVÄZOK ŠKOLSKÉHO PORADCU

Časť A: výchovný poradca, kariérový poradca alebo školský poradca zaradený do kategórie učiteľ alebo pedagogický asistent učiteľa

Miesto výkonu pracovnej činnosti, iná charakteristika	Počet žiakov školy	Základný úväzok (počet hodín)
trieda pre žiakov s ťažkým stupňom mentálneho postihnutia alebo s hlbokým stupňom mentálneho postihnutia v špeciálnej základnej škole	do 100	17
	101 – 200	16
	201 a viac	15
prípravný ročník a prvý ročník základnej školy pre žiakov so zdravotným znevýhodnením	do 100	19
	101 – 200	18
	201 a viac	17
prvý ročník v špeciálnej triede v základnej škole prvý ročník základnej školy pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním nultý ročník a prvý ročník základnej školy gymnázium stredná odborná škola stredná športová škola škola umeleckého priemyslu konzervatórium stredná škola pre žiakov so zdravotným znevýhodnením praktická škola odborné učilište prípravný ročník odborného učilišťa	do 200	20
	201 – 400	19
	401 – 600	18
	601 a viac	17
druhý ročník až deviaty ročník špeciálnej základnej školy vrátane špeciálnej základnej školy, ktorá je organizačnou zložkou spojenej školy	do 100	20
	101 – 200	19
	201 a viac	18
druhý ročník až deviaty ročník základnej	do 200	21
	201 – 400	20
	401 – 600	19
	601 a viac	18

Časť B: výchovný poradca, kariérový poradca alebo školský poradca zaradený do kategórie majster odbornej výchovy alebo pedagogický asistent majstra odbornej výchovy

Miesto výkonu pracovnej činnosti, iná charakteristika	Počet žiakov školy	Základný úväzok (počet hodín)
stredná škola pre žiakov so zdravotným znevýhodnením odborné učilište	do 100	18–21
	101 – 200	17–20
	201 a viac	16–19
stredná odborná škola pracovisko praktického vyučovania stredisko odbornej praxe pracovisko zamestnávateľa	do 200	22–33
	201 – 400	21–32
	401 – 600	20–31
	601 a viac	19–30

Časť C: výchovný poradca, kariérový poradca alebo školský poradca zaradený do kategórie vychovávateľ alebo pedagogický asistent vychovávateľa

Miesto výkonu pracovnej činnosti, iná charakteristika	Počet žiakov školy	Základný úväzok (počet hodín)
školský klub detí v základnej škole pre žiakov so zdravotným znevýhodnením	do 100	22
	101 – 200	21
	201 a viac	20
prípravný ročník a prvý ročník základnej školy pre žiakov so zdravotným znevýhodnením	do 200	23
	201 – 400	22
	401 – 600	21
	601 a viac	20
školský internát školský internát základnej školy internátnej	do 200	20
	201 – 400	19
	401 – 600	18
školský internát okrem školského internátu školy pre žiakov so zdravotným znevýhodnením	do 200	26
	201 – 400	25
	401 – 600	24
	601 a viac	23

Časť D: výchovný poradca, kariérový poradca alebo školský poradca zaradený do kategórie korepetítor

Miesto výkonu pracovnej činnosti, iná charakteristika	Počet žiakov školy	Základný úväzok (počet hodín)
konzervatórium	do 200	20
	201 – 400	19
	401 – 600	18
	601 a viac	17

Časť E: výchovný poradca, kariérový poradca alebo školský poradca zaradený do kategórie školský tréner

Miesto výkonu pracovnej činnosti, iná charakteristika	Počet žiakov školy	Základný úväzok (počet hodín)
základná škola stredná športová škola	do 200	21
	201 – 400	20
	401 – 600	19
	601 a viac	18

V závislosti od toho, či je kariérové poradenstvo poskytované jednotlivo, skupinovo alebo hromadne, na účely vytvorenia systémového priestoru pre kariérové poradenstvo v závislosti od druhu, typu alebo od veľkosti školy sú v § 5 NV č. 209/2019 Z. z. upravené špecifiká týkajúce sa základného úväzku výchovného poradcu a kariérového poradcu nasledovne:

1) *Do základného úväzku výchovného poradcu a školského poradcu sa započítavajú všetci žiaci školy, ak činnosti výchovného poradenstva a kariérového poradenstva poskytuje len výchovný poradca alebo len školský poradca.*
2) *Do základného úväzku výchovného poradcu a kariérového poradcu sa započítava jedna polovica celkového počtu žiakov školy, ak je v škole ustanovený jeden výchovný poradca a jeden kariérový poradca.*
3) *Do základného úväzku výchovného poradcu sa započítava:*
    a) *počet žiakov školy, ktorým poskytuje výchovné poradenstvo a kariérové poradenstvo, ak sú v škole ustanovení najmenej dvaja výchovní poradcovia a nie je ustanovený kariérový poradca,*
    b) *jedna polovica počtu žiakov podľa písmena a), ak sú v škole ustanovení najmenej dvaja výchovní poradcovia a je ustanovený kariérový poradca.*
4) *Do základného úväzku kariérového poradcu sa započítava jedna polovica počtu žiakov školy, ktorým poskytuje kariérové poradenstvo, ak sú v škole ustanovení najmenej dvaja kariéroví poradcovia.*

B.3.3. Odmeňovanie výchovného poradcu a kariérového poradcu

Aj od 1. septembra 2019 dochádza k navyšovaniu platov pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov, pričom na účely motivácie mladých ľudí zamestnať sa v regionálnom školstve, sa zmeny v odmeňovaní koncentrujú predovšetkým na platy začínajúcich zamestnancov.

Od 1. septembra 2019 na základe novely zákona č. 553/2003 Z. z. dochádza k zvýšeniu platových taríf pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov o 9,5 %. Systémovou zmenou je tiež započítavanie praxe pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov, a to tak, že platové tarify sa zvyšujú:

- o 0,25 % za jeden až osem rokov započítanej praxe,
- o 0,5 % od deväť do štyridsať rokov započítanej praxe.

Ďalšie zvyšovanie platov sa predpokladá s účinnosťou od 1. januára 2020 o ďalších 10%, a to novelizáciou NV č. 388/2018 Z. z. vyvolanou na základe záväzkov vyplývajúcich z Kolektívnej zmluvy vyššieho stupňa pre zamestnávateľov, ktorí postupujú podľa zákona č. 553/2003 Z. z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme na roky 2019 - 2020.

B.4. Koordinácia v systéme kariérového poradenstva

Z hľadiska subjektov koordinácie odborného vzdelávania a prípravy pre trh práce a vymedzenia ich pôsobnosti v oblasti kariérového poradenstva s účinnosťou k 1. septembru 2019 nedošlo k žiadnym legislatívnym zmenám, neboli nijako dopĺňané, či upravované a platí pôvodný právny stav vymedzený totožne ako do 1. septembra 2019.

B. 5 Sumarizácia problematických aspektov právnej a legislatívnej úpravy systému kariérového poradenstva nastaveného od 1. septembra 2019

- Neexistencia samostatnej inštitúcie, ktorej predmetom činnosti by bolo výlučne kariérové poradenstvo vo všetkých súvislostiach a aspektoch.
- Zváženie vhodnosti nastavenia poskytovania kariérového poradenstva jeho umiestnením v centre pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie.
- Poskytovanie kariérového poradenstva v škole iba ako súčasť vybraných vyučovacích hodín a nie ako samostatná aktivita.
- Finančné zdroje nie sú alokované adresne výlučne na kariérové poradenstvo.
- Absencia jednoznačného vymedzenia kompetencií týkajúcich sa kariérového poradenstva pre subjekty koordinácie odborného vzdelávania a prípravy pre trh práce na celoštátnej úrovni ako aj regionálnej úrovni.
- Absencia nastavenia systémovej spolupráce subjektov koordinácie odborného vzdelávania a prípravy pre potreby trhu práce v oblasti kariérového poradenstva.

Záver k I. a II. časti

Komparáciou a analýzou legislatívnej úpravy v čase do 1. septembra 2019 a od 1. septembra 2019 možno konštatovať, že v oblasti kariérového poradenstva a jeho inštitucionalizácie došlo k významným zlepšeniam, napriek tomu z dlhodobého hľadiska a prispôsobovania vzdelávacieho systému potrebám trhu práce sa systémová zmena týkajúca sa koncepcie kariérového poradenstva do budúcna javí ako nevyhnutná.

[i] OECD, 2004, Career Guidance and Public Policy, Bridging the Gap, Paris.